

HELSINGIN YLIOPISTO
HELSINGFORS UNIVERSITET
UNIVERSITY OF HELSINKI

Moniammatillisen yhteistyön haasteet ja mahdollisuudet Asunto ensin -mallin mukaisessa työssä

Helsingin yliopisto
Kasvatustieteiden maisteriohjelma
Opintosuunta (yleinen- ja aikuiskasvatus-
tiede)
Maisterintutkielma 30 op
Kasvatustiede
Kesäkuu 2023
Oskari Andström

Ohjaaja: Leila Pehkonen

Tiedekunta: Kasvatustieteellinen tiedekunta

Koulutusohjelma: Kasvatustiede

Opintosuunta: Yleinen- ja aikuiskasvatustiede

Tekijä: Oskari Andström

Työn nimi: Moniammatillisen yhteistyön haasteet ja mahdollisuudet Asunto ensin -mallin mukaisessa työssä

Työn laji: Pro gradu -tutkielma

Kuukausi ja vuosi: 6/2023

Sivumäärä: 65

Avainsanat: Asunto ensin, asunnottomuus, moniammatillisuus, moniammatillinen yhteistyö, haasteet ja mahdollisuudet, asumisneuvonta, isännöinti, vuokralvalvonta

Ohjaaja tai ohjaajat: Leila Pehkonen

Säilytyspaikka: Helsingin yliopiston kirjasto-Helda / E-thesis (opinnäytteet)

Tiivistelmä:

Suomalainen asunnottomuustyö omaa pitkän historian. Varsin pitkään Suomessa tehtävä asunnottomuustyö perustui ns. portaittaiseen asuttamismalliin kunnes 2010 -luvun tienoilla se alkoi väistyä Asunto Ensinn -mallin tieltä.

Asunto ensin -mallin myötä suomalainen asunnottomuustyö on kokenut paljon muutoksia, jotka ovat vaikuttaneet myös alalla toimivien ammattilaisten työhön. Tutkielmassani olen ottanut kiinni tästä aiheesta kysyessäni, minkälaisia haasteita ja mahdollisuuksia asumisneuvojen, isännöitsijöiden sekä vuokralvalvojien keskinäisessä moniammatillisessa yhteistyössä piilee Asunto Ensinn -mallin mukaisessa työssä. Huomionarvoista on toki osoittaa, että Asunto Ensinn -mallin mukainen työskentely kattaa paljon enemmän kuin vain asumisneuvonnan, isännöinnin ja vuokralvalvonnan tekemän työn, mutta tutkielman rajaamisen vuoksi päädyin tarkastelemaan juuri näiden kolmen ammattiryhmän keskinäistä moniammatillista yhteistyötä Asunto Ensinn -mallin mukaisen työn kontekstissa.

Tutkielman aineisto kerättiin haastatteleamalla Y-Säätiöllä työskenteleviä asumisneuvoja, isännöitsijöitä sekä vuokralvalvoja. Haastattelut toteutettiin ryhmämuotoisina teemahaastatteluina siten, että asumisneuvojat haastateltiin omassa ryhmässään, isännöitsijät omassa ryhmässään ja vuokralvalvojat samaten omassa ryhmässään. Tutkielman aineistonanalyysi tapahtui kerronnallistamenetelmää ja tarkemmin odotusanalyysia hyödyntäen.

Aineisto osoitti, että haastateltuja asumisneuvoja, isännöitsijöitä ja vuokralvalvoja pohditutti etenkin keskinäiseen vastuunjakoon, tiedonkulkuun, rooleihin sekä ammatillisiin näkemyseroihin liittyvät kysymykset. Monin paikoin näissä teemoissa esiintyi samankaltaisia kysymyksiä ja pohdintoja kuin myös aiemmassa moniammatillisesta yhteistyöstä käsittelevässä kirjallisuudessa ja tutkimustiedossa. Työnantajalla nähtiin olevan mahdollisuuksia moniammatillisen yhteistyön vahvistamiseksi sekä tietämyksen ja osaamisen lisäämiseksi mitä tulee Asunto Ensinn -mallin mukaiseen työhön.

Faculty: Faculty of Educational Sciences

Degree programme: Educational Sciences

Study track: General- and Adult Education

Author: Oskari Andström

Title: The challenges and possibilities of multiprofessional collaboration in Housing First oriented work

Level: Master's Thesis

Month and year: 6/2023

Number of pages: 65

Keywords: Housing First, homelessness, multiprofessional work, multiprofessional collaboration, challenges and possibilities, housing counselling, real estate management, rent control

Supervisor or supervisors: Leila Pehkonen

Where deposited: Helsinki University Library-Helda / E-thesis (theses)

Abstract:

Finnish homelessness work has a long tradition. For quite a long time Finnish homelessness work was largely based on the so-called stairwell model all the way until the 2010s when Housing First model emerged.

The arrival of Housing First model has had a lot of effect on the everyday work of professionals in the field homelessness work. Therefore, I've decided to pose the following question in my study: What kind of challenges and possibilities lie in multiprofessional collaboration of housing counselling, real estate management and rent control in the context of a Housing First based work. It is worth pointing out though, that Housing First based work entails much more than just the work of housing counselling, real estate management and rent control. Despite this I've decided to focus my research to studying multiprofessional collaboration of the three previously mentioned actors in the context of Housing First based work.

The material studied was collected by interviewing housing counsellors, real estate managers and rent controllers working at Y-Foundation. The interviews were carried out as theme interviews in groups so, that housing counsellors were interviewed as one group, real estate managers as one group and likewise rent controllers as one group. Narrative analysis and more specifically an analysis of expectations was utilized to produce the results.

The research material indicated, that the interviewees were particularly concerned over questions about shared responsibility between professionals, flow of information, professional roles as well as differences in views. In many ways these themes resembled those observed in previous research about multiprofessional collaboration. Moreover, the interviewees viewed the employer as a pivotal actor when it comes to strengthening multiprofessional collaboration and knowledge about Housing First based work.

Sisällys

1	JOHDANTO.....	1
2	TUTKIELMAN TAUSTA.....	4
	2.1 Suomalaisen asunnottomuustyön taustat.....	4
	2.2 Asunto ensin -malli	5
	2.2.1 Asunto ensin -mallin vaikuttavuus	12
	2.2.2 Asunto ensin -malli: Muutos perinteisessä ansiologiikassa	14
	2.3 Moniammatillisuus osana Asunto ensin -mallia	17
	2.3.1 Moniammatillisuus.....	18
	2.3.2 Moniammatillisuus sosiaali- ja terveysalalla.....	19
	2.3.3 Asumissosiaalinen työ.....	25
3	TUTKIMUSKYSYMYKSET JA AINEISTON KUVAUS.....	27
4	AINEISTONKERUU JA MENETELMÄT	30
	4.1 Teemahaastattelu	30
	4.2 Kerronnallinen- eli narratiivinen lähestymistapa	32
5	AINEISTO.....	34
	5.1 Asumisneuvonnan, isännöinnin ja vuokravalvonnan roolit ja tehtävät	36
6	TUTKIMUSTULOKSET	38
	6.1 Ongelmallinen vastuu	38
	6.2 Tavoitettavuus ja tiedonkulku.....	42
	6.3 ”Hyvä kyttä, paha kyttä”	46
	6.4 Mitä on onnistunut työskentely?	50
	6.5 Moniammatillisuus- ja Asunto Ensin -osaamisen kehittäminen	53
7	YHTEENVETO JA POHDINTAA	56
8	LÄHTEET:	60

KUVIOT

1	Kuva 1. Portaittainen asuttamismalli.....	5
2	Kuva 2. PAAVO II -loppuraportti: Pitkäaikaisasunnottomuuden muutos aikavälillä 2008 – 2015.....	9

TAULUTKO

1	Taulukko 1. Y-Säätiön perustajayhteisöt.....	29
---	--	----

1 Johdanto

Suomalaisen asunnottomuustyön kentällä on etenkin 2010-luvun alusta alkaen eletty muutosten aikaa: Perinteisiä käsityksiä asunnottomuustyöstä on kyseenalaistettu ja muutosta kentällä tehtävään työhön on tuonut niin kutsutun Asunto ensin -mallin mukaisen työskentelyn ja ajattelun rantautuminen ja voimistuminen Suomessa. Konkreettisimpana tämä tarkoitti paradigman muutosta, jossa oma asunto alettiin enenevässä määrin nähdä jokaisen ihmisen oikeutena enemmän kuin asiana, joka jokaisen itse pitäisi ansaita. Enää ei työskentelyn lähtökohtana pidetty sitä, että asunnottomuutta kokenut henkilö joutuisi ”todistamaan” kelpoisuutensa (esim. päihteettömyyden) ennen kuin hän saa oman asunnon. Omasta asunnosta tuli siten viimeisen asunnottomuuden tukikeinon sijaan ensisijainen tukikeino, tarkemmin tietynlainen peruspilari, joka mahdollistaa myös muiden mahdollisten haasteiden ratkaisemisen. (Pleace, 2016, 7, 29). Onnistuneen Asunto ensin -mallin mukaisen työskentelyn seurauksena asunnottoman henkilön on mahdollista tulla itsenäisesti toimivaksi, omasta elämästään ja valinnoistaan vastuuta ottavaksi asukkaaksi. (Raitakari ja Juhila, 2014, 187-188)

Toisin kuin perinteiseen portaittaiseen asuttamismalliin nojaava asunnottomuustyö, Asunto ensin -malli ei enää korostanut asiakkaan velvoittamista, vaan tärkeäksi kulmakiveksi nousi asiakkaan valinnanvapauden kunnioittaminen mitä tulee palveluihin ja asuntoon. Toisin sanoen tuki ja asunto eivät olleet enää riippuvaisia toisistaan. (Granfelt, 2022, 10; Raitakari ja Juhila, 2014, 185). Asunto ensin -malli ei pelkästään ole vaikuttanut asunnottomuutta kokeviin ihmisiin, vaan ymmärrettävästi myös heidän parissaan töitä tekeviin ammattilaisiin. Kuluneen vuosikymmenen aikana Asunto ensin -mallin kontekstissa toteutettavaa moniammatillista yhteistyötä on kehitetty sekä panostettu enemmän erilaisiin asunnottomuutta ennaltaehkäiseviin toimenpiteisiin (Karppinen ja Fredriksson, 2016, 5-6, 26). Myös niin kutsutun asumissosiaalisen työn kehittäminen ja juurruttaminen suomalaiseen asunnottomuustyöhön tapahtui Asunto ensin -mallin rantautumisen ja vakiintumisen myötä. (Granfelt, 2022, 9, 11-12).

Asunto ensin -mallin voidaan sanoa ottaneen valta-aseman niin suomalaisessa kuin eurooppalaisessakin asunnottomuustyössä sekä antaneen Suomessa näyttöä, että sen avulla voidaan vähentää pitkäaikaisasunnottomuutta, lisätä asunnottomuutta kokevien tyytyväisyyttä omaan elämään sekä saada aikaan taloudellisia säästöjä. (Y-Säätiö, 2017, 10; Karppinen & Fredriksson, 2016, 20, 35; Sillanpää, 2013, 29; Ympäristöministeriö, 2011, 82-84) Asunto ensin -mallin hyötyjä ja tehokkuutta on siten perusteltu useammalta eri kannalta.

Vaikka itse Asunto ensin -mallin vaikuttavuudesta onkin kertynyt jo jonkin verran tutkimustietoa, koen aiheelliseksi tarkastella myös sitä, mitä Asunto ensin -mallin kontekstissa tehtävä moniammatillinen yhteistyö on sekä minkälaisia mahdollisuuksia ja haasteita siinä piilee. Tunnistamalla hyviä ja toimivia käytänteitä sekä samalla sellaisia elementtejä, jotka eivät toimi toivotulla tavalla, on nähdäkseni mahdollista kehittää Asunto ensin -mallin mukaisen työn saralla tehtävää moniammatillista yhteistyötä. Moniammatillisuutta ja tarkemmin myös sosiaali- ja terveysalalla tehtävää moniammatillista yhteistyötä on kuitenkin aiemmin tutkittu, minkä katson antavan hyvät lähtökohdat tarkastella myös Asunto ensin -mallin mukaisen työn kontekstissa tapahtuvaa moniammatillista yhteistyötä.

Tässä tutkielmassa olen tarkastellut Asunto ensin -mallin mukaisen työn kontekstissa tehtävää moniammatillista yhteistyötä. Tutkimuksen rajaamisen vuoksi päädyin tarkastelemaan Y-Säätiössä työskentelevien asumisneuvojen, isännöitsijöiden sekä vuokravalvojen tekemää yhteistyötä. Tutkittavaksi valikoitui siten organisaatio, jonka toiminnan lähtökohtana on Asunto ensin -periaate sekä ammattilaiset, jotka tekevät moniammatillista yhteistyötä Y-Säätiön asukkaiden asioiden hoitamiseksi. Tutkimuskysymykseni muotoituivat seuraavanlaisiksi:

1. Mitä mahdollisuuksia ja haasteita asumisneuvojat, isännöitsijät ja vuokravalvojat näkevät liittyen heidän keskinäiseen moniammatilliseen yhteistyöhön?
2. Mitä mahdollisuuksia ja haasteita asumisneuvojat, isännöitsijät ja vuokravalvojat näkevät Asunto ensin -mallin mukaisessa työssä?
3. Minkälaista koulutusta tai perehdytystä asumisneuvojat, isännöitsijät ja vuokravalvojat ovat saaneet moniammatillisen yhteistyön ja Asunto ensin -mallin mukaiseen työn tueksi?

Haastattelut toteutettiin ryhmämuotoisina teemahaastatteluina joulukuussa 2022 ja tammikuussa 2023 Y-Säätiöllä. Tiedyt teemat kuten esimerkiksi asumisneuvonnan, isännöinnin ja vuokravalvonnan keskinäinen moniammatillinen yhteistyö sekä Asunto ensin -mallin mukainen työ olivat läsnä jokaisessa haastattelussa, mutta varsinaista kysymysrunkoa ei haastatteluissa käytetty. Menetelmän ja analyysin osalta tutkielma nojasi narratiiviseen- eli kerronnalliseen lähestymistapaan. Aineiston analyysi toteutettiin odotusanalyysia hyödyntäen.

Tutkielman rakenne on seuraavanlainen: Aluksi pohjustan suomalaista asunnotomuustyötä ja Asunto ensin -mallin mukaista työtä, jonka jälkeen tarkastelen moniammatillisuutta sekä sosiaali- ja terveysalalla tehtyä moniammatillista työtä käsittelevää kirjallisuutta ja tutkimustietoa. Tämän jälkeen esittelen tutkimuskysymykseni, -kohteeni sekä menetelmälliset valintani ja syvennyn sitten tarkastelemaan aineistoa odotusanalyysia hyödyntäen. Lopuksi teen yhteenvedon tutkielmastani sekä esitän pohdintaa tutkielmani tiimoilta.

2 Tutkielman tausta

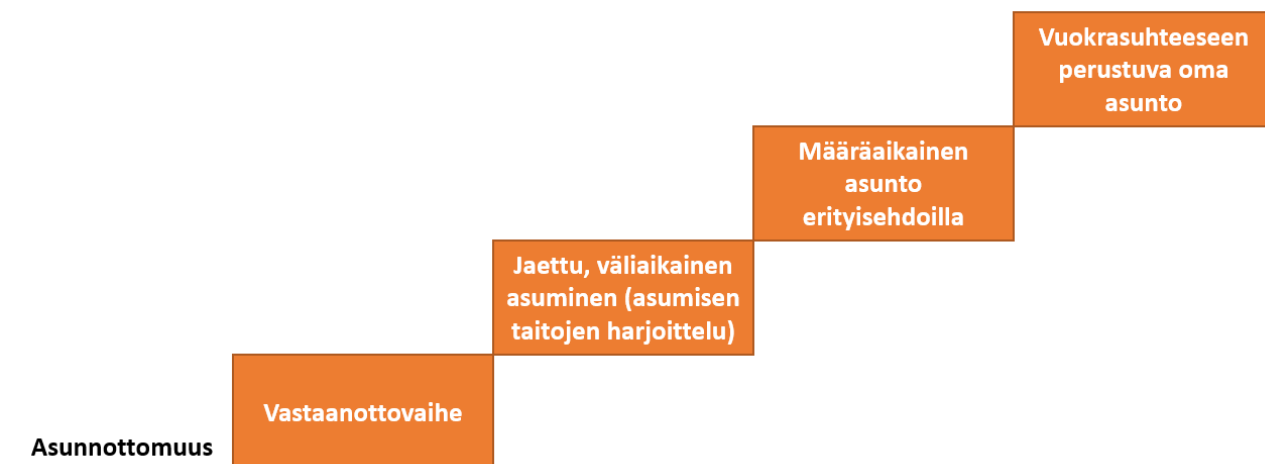
2.1 Suomalaisen asunnottomuustyön taustat

Varsin pitkään asunnottomuustyö nojasi Suomessa ns. portaittaiseen asuttamismalliin. Nimensä mukaisesti siinä kuntoutuminen ja oman asunnon saanti tapahtui monivaiheisena prosessina ns. portaittain, jossa asunnon osoittaa olevansa ”asumiskelpoinen” saadakseen lopulta oman asunnon. Tarkemmin tämä tarkoitti sitä, että perinteiseen porrasmalliin nojaavat asunnottomuuspalvelut asettivat erilaisia, ajoittain tiukkojakin ehtoja asunnottomalle. Näitä saattoivat olla mm. raittiuteen ja hoitoon sitoutuminen sekä itsenäisen elämän taitojen harjoittelua ennen oman asunnon saamista. (Kettunen, 2013, 563-565)

Portaittaisen asuttamismallin keskeisen sisällön voidaan katsoa käsittäneen kolme tavoitetta. Ensimmäinen näistä oli pyrkimys neuvoa sekä opettaa aiemmin ulkona asuneille sekä toistuvia sairaalajaksoja läpikäyneille ihmisille, kuinka asua omassa asunnossa. Toiseksi pyrittiin pitämään huolta, että tarvittava hoito sekä lääkitys on saatavilla mielenterveyden häiriöitä poteville. Kolmantena tavoitteena oli varmistaa henkilön raittius sekä se, että hän ei aseta terveyttään, hyvinvointiaan taikka asumisensa jatkuvuutta vaaraan. (Pleace, 2016, 18-19)

Luonnollisestikin portaittaisessa asumismallissa on sen luoteesta johtuen olemassa riski, että henkilö menettää asuntonsa, mikäli hän ei esim. suorita hoitajaksoaan loppuun tai kykene osoittamaan raittiuttaan. Tällöin henkilö niin sanottusti ”putoaa” takaisin ensimmäiselle porraskeskeleelle, ja joutuu aloittamaan prosessin alusta. (Ympäristöministeriö, 2019, 18). Portaittaiseen asuttamismalliin nojaavat palvelut onkin ajoittain nähty haasteellisina ympäristöinä asunnottomille: Moni asunnon, joka näistä ei joko pitänyt näistä palveluista tai halunnut sitoutua niiden tiukkoihin ehtoihin hylkäsi ne täysin. Osa portaittaisen asuttamismallin palveluista sai aikaan myös huolta siitä, että asunnottomuus nähdään tilana, joka johtuu luonteen heikkoudesta. Tämänkaltaisella ajattelulla saatettiin herkästi tulla syyllistäneeksi asunnottomaksi päätyneitä ihmisiä oman ahdinkonsa aikaansaamisesta. (Pleace, 2016, 19)

Kaikki huomioiden voidaan esittää, että perinteiseen portaittaiseen asuttamismalliin nojaavalle työlle on ominaista hierarkkinen ”ylhäältä alas” tuleva vuorovaikutus sekä ajatus, että asunnottoman tulee todistaa asumiskelpoisuutensa ennen asunnon saantia. Alla oleva kuva 1 esittää asiakasprosessin etenemisen portaittaisessa asuttamismallissa.

Kuva 2. Portaittainen asuttamismalli.

2.2 Asunto ensin -malli

2010 -luvun alun tienoilla suomalainen asunnottomuustyö koki suuren muutoksen. Siinä missä aiemmin portaittaisessa asuttamisjärjestelmässä henkilön polku asunnottomasta kohti oman asunnon saantia tapahtui askelittain ”ansaitsemalla” lopulta oma asunto, kääntyi ajattelu toisin päin. Tämän muutoksen toi Asunto ensin -malli. Asunto ensin -mallin ytimessä on näkemys asunnosta jokaisen ihmisen oikeutena, jota ei erikseen tarvitse ansaita. Asunnon tarjoaminen katsotaan ensimmäiseksi askeleeksi ja perustaksi, jonka päälle myös muu elämä voidaan rakentaa: Oma asunto antaa paremmat mahdollisuudet ratkaista myös muita mahdollisia elämän haasteita. (Karppinen, 2020, 7-8) Toisin kuin portaittaisessa asuttamismallissa, Asunto ensin -mallissa ei edellytetä asukkaalta raittiutta eikä asukkaan tule muulla tavoin osoittaa ennen asunnon saantia olevansa ”asumiskelpoinen” (Ympäristöministeriö, 2019, 18).

Yksi Asunto ensin -mallin synnyn taustalla vaikuttava tekijä oli tavoite vähentää pitkäaikaisasunnottomuutta. Vaikka aiemmin asunnottomuustyöllä ja sen perinteisillä menetelmillä kyettiin Suomessa vähentämään merkittävästi asunnottomuutta, havaittiin siitä huolimatta, että työskentely ei ollut samalla tavalla auttanut pitkäaikaisasunnottomia. (Tainio ja Fredriksson, 2009, 182-183) Samaten laajemminkin tietoisuus portaittaisten asuttamismallien puutteista ja ongelmista kasvoi jo 1990-luvun kuluessa. Näitä olivat mm. vaikea ja hidas eteneminen portaittaisissa palveluissa sekä usein liian vaativina tai tiukkoina pidetyt tavoitteet, joita palveluiden asiakkailta asetettiin. (Pleace, 2016, 19)

On tärkeää pitää mielessä, että Asunto ensin -malli ei tarkoita samaa kuin ”Asunto vain”. Asunto ensin -malliin on vahvasti nivoutunut ajatus siitä, että asunnon lisäksi on asiakkaalle oltava tarjolla myös tarvittavat ja riittävät tukitoimet erilaisten mahdollisten asumisen haasteiden torjumiseksi. Tämä tuki ei kuitenkaan, kuten aiemmin esitellyssä portaittaisessa asuttamismallissa, ole asukkaalle pakollista eli hän ei menetä asuntoaan, mikäli hän ei haluaisi ottaa apua vastaan. (Y-Säätiö, 2017, 80-81) Tämä johtuu siitä, että toisin kuin portaittaisessa asuttamismallissa, Asunto ensin -mallissa asuminen ja asumisen tuki on erotettu toisistaan (Pleace, 2016, 18).

Mielenkiintoisesti Asunto ensin -malli on saanut Suomessa alkunsa samoihin aikoihin, kuin Yhdysvalloissa kehitetty Pathways to Housing First. Vaikka molemmissa malleissa onkin samankaltainen ideologia taustalla, ja niiden toisiaan muistuttavat nimet saattavatkin johdattaa toisin uskomaan, on niillä kaksi merkille pantavaa eroavaisuutta. Nämä liittyvät vuokranmaksuun sekä tapaan, jolla asukkaalle järjestetään tukea. Yhdysvalloissa asukkaalle kasataan etukäteen moniammatillinen ryhmä hoitamaan hänen asioitaan, kun taas Suomessa apu tarjotaan asukkaille heidän tarpeidensa mukaan hyödyntäen jo olemassa olevia palveluita. (Y-Säätiö, 2017, 13-14).

Merkittävinä virstapylväinä Asunto ensin -mallin kehittämisessä ja vakiinnuttamisessa suomalaisessa asunnottomuustyössä voidaan mainita Pitkäaikaisasunnottomuuden vähentämishjelmat PAAVO I (2008-2012) ja PAAVO II (2012-2015) sekä Asunnottomuuden ennaltaehkäisyn toimenpideohjelma AUNE (2016-2019).

(Y-Säätiö, 2018) Vaikka kullakin näistä ohjelmista on ollut myös omat piirteensä, voidaan niiden kaikkien kolmen yhteiseksi tavoitteeksi kuitenkin nimetä asunnottomuuden ja pitkäaikaisasunnottomuuden vähentäminen, asunnottomuuden ehkäiseminen sekä asuntojen määrän kasvattaminen ja erilaisten tukipalveluiden kehittäminen (Ympäristöministeriö, 2019, 42). Syvennyemmekin seuraavaksi näiden kolmen ohjelman lähtökohtiin, tavoitteisiin ja tuloksiin tarkemmin.

Pitkäaikaisasunnottomuuden vähentämishjelma: PAAVO I (2008-2011)

PAAVO I -ohjelman tavoitteet muodostuivat ympäristöministeriön asettaman työnryhmän Nimi ovesa 2007 -raporttiin sekä sitä seuranneeseen Ahkerat 2008 -ehdotukseen (Kaakinen, 2012, 3). Nimi ovesa 2007- raportin taustalla oli neljän asiantuntijan muodostama nk. *viisaiden ryhmä*, jonka tehtävänä oli etsiä uusia keinoja etenkin pitkäaikaisasunnottomuuden vähentämiseksi. Viisaiden ryhmän ehdotusten kiteytyksissä painotettiin siirtymistä kohti Asunto ensin -periaatetta ja pois aiemmin vallinneesta asunnon ansaintaperiaatteesta. (Fredriksson ja Kaakinen, 2018, 115-117)

Vaikka itse Asunto ensin -käsitettä ei vielä helmikuussa 2008 hallituksen periaatepäätöksessä esiinnykään, oli sen ideologinen pohja mitä ilmeisimmin läsnä. Lähtökohtana uudessa mallissa oli normaalisuuden periaate sekä mahdollisuus tarjota asukkaille riittävä yksityisyys eli oma asunto, sekä samalla myös tarvittava yhteisöllinen tuki, joka olisi saatavilla itse kiinteistössä. Tuolloinen ministeri Vaapaavuori korostikin viisaiden ryhmän esittämiä avauksia sekä esitti asunnon olevan kivijalka, joka mahdollistaa myös asunnottomana olevan henkilön muiden ongelmien ratkaisemisen. (Fredriksson ja Kaakinen, 2018, 116-117)

PAAVO I -ohjelma oli ympäristöministeriön toimeenpanema sekä koordinoima. Lisäksi sen toteuttamiseen osallistuivat valtion taholta myös sosiaali- ja terveysministeriö, rikosseuraamusvirasto, Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus ARA sekä RAY. Myös kymmenen suurinta asunnottomuuskaupunkia oli mukana ohjelman toteuttamisessa. Nämä olivat Helsinki, Espoo, Vantaa, Tampere, Lahti,

Jyväskylä, Oulu, Joensuu, Kuopio ja Turku. Näiden ohella mukana oli myös järjestöjä ja palveluntuottajia, niin valtakunnallisella kuin paikallisellakin tasolla toimivia. (Kaakinen, 2012, 3)

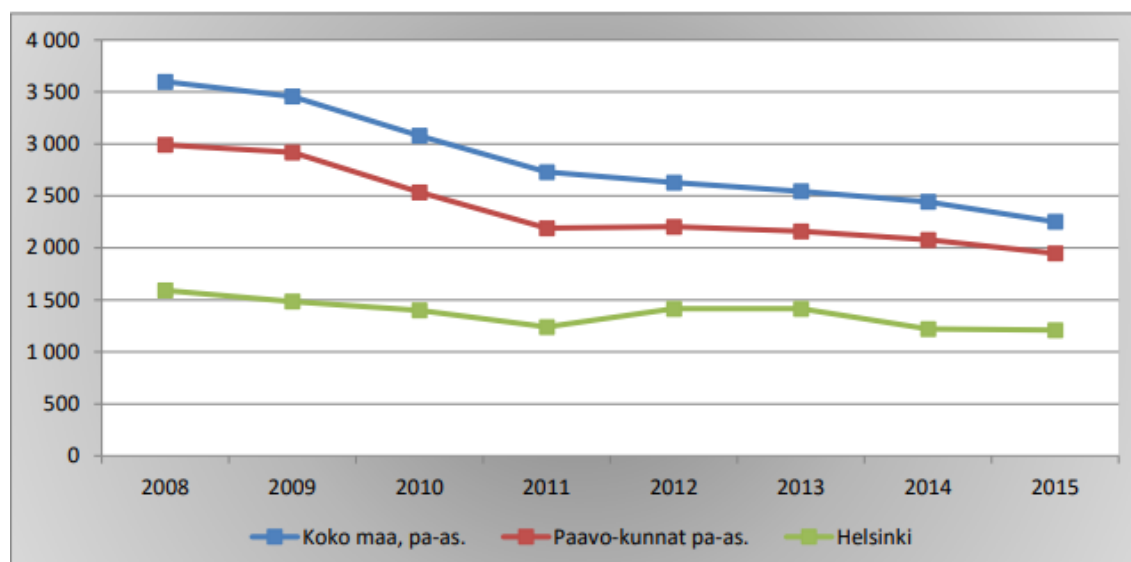
Kohdennettujen toimenpiteiden kokonaisuus toteutettiin PAAVO I -ohjelman aikana, mikä auttoi vähentämään pitkäaikaisasunnottomuutta 28 % vuodesta 2008 vuoteen 2011. Yksi merkittävä, konkreettinen muutos PAAVO I:n myötä oli käynnistää asuntoloiden muunto-ohjelma asumisyksiköiksi. Myös asunnottomuustyön kentällä toimivien ammattilaisten työn näkökulmasta ohjelmakausi poiki muutoksia. Ohjelman aikana Suomeen rakennettiinkin Asunto ensin -periaatteeseen nojaava jalkautuva moniammatillinen työote sekä toteutettiin ennaltaehkäisevien toimien kokonaisuus. (Karppinen ja Fredriksson, 2016, 5-6) Yhtenä keskeisenä ohjelman myötä aikaansaatusena muutoksena voitaneen pitää vuokrasopimukseen perustuvan asumisen läpimurtoa ratkaisuna pitkäaikaisasunnottomuuteen (Kaakinen, 2012, 23-24). Tämä pysyvän ratkaisun korostaminen asunnottomuuteen tarkoitti samalla pyrkimystä päästä eroon asuntolatyypillisistä asumisratkaisuksista, joiden katsottiin ylläpitävän tilapäistä asunnottomuuskuilua.

Pitkäaikaisasunnottomuuden vähentämishjelma: PAAVO II (2012-2015)

Jo PAAVO I -ohjelmakaudella aloitettua työtä jatkettiin PAAVO II -ohjelman myötä. Sen tavoitteena oli poistaa pitkäaikaisasunnottomuus vuoteen 2015 mennessä. (Karppinen ja Fredriksson, 2016, 3) Keskeistä oli tukiasumiseen tarkoitettujen asuntojen lisääminen sekä asunnottomuustyön rakenteiden vakiinnuttaminen. Tämä tarkoitti lopullista luopumista asuntoloiden käytöstä sekä yli 3000 asunnon ja yli 300 asumisen tukihenkilön osoittamista PAAVO II -ohjelmakausien asunnottomuustyöhön. (Karppinen ja Fredriksson, 2016, 22-23, 28)

PAAVO II -ohjelman loppuraportissa (Karppinen ja Fredriksson, 2016, 19) pitkäaikaisasunnottomuuden todettiin tippuneen ohjelmakauden aikana 35 % koko Suomessa. Samalla vuoden 2015 lopussa Suomessa oli 6 785 yksinelävää asunnotonta sekä 424 asunnotonta perhettä. Kaikkein voimakkainta pitkäaikaisasunnottomuuden lasku kaikista PAAVO -kunnista Tampereella (74 %), Joensuussa (74 %), Lahdessa (71%), Oulussa (68 %) sekä Porissa (51 %). Raportissa esitetyt

tiedot saatiin tarkastelemalla ARA:n kunnilta keräämiä tilastoja. (Karppinen ja Fredriksson, 2016, 19-21) Alla olevassa kuvassa 2 näemme PAAVO I ja PAAVO II -ohjelmien aikana tapahtuneen muutoksen pitkäaikaisasunnottomuudessa niin koko massa, kaikissa PAAVO -kunnissa sekä Helsingissä.

Kuva 2. PAAVO II -loppuraportti: Pitkäaikaisasunnottomuuden muutos aikavälillä 2008 – 2015. (Karppinen ja Fredriksson, 2016, 20)

Koulutus sekä kehittäminen nostettiin PAAVO II -ohjelmakauden yhdeksi painopisteeksi, ja sen aikana toteutettiin yhteensä 39 seminaaria tai koulutustilaisuutta, joihin osallistui yhteenlaskettuna 963 henkilöä. Nämä tilaisuudet käsittivät mm. seminaareja, opintokäyntejä, teemakoulutuksia, vertaisvierailuja sekä pilot-tityöskentelyä, että valtakunnalliset asunnottomuuspäivät. Tilaisuuksissa käsitellyt teemat käsittivät aiheita kuten esim. asuinhuonevuokralaki, turvallisuus, ympäristötyö sekä uusiutuva ammatillisuus. (Karppinen ja Fredriksson, 2016, 5, 9) Samalla Asunto ensin -periaatteen juurtuminen alalla työtä tekevien ammattilaisten arkeen sai välillä aikaan haasteita työtteen muuttuessa vähemmän rajoittamiseen ja kontrolliin perustuvaksi. Alan toimijat joutuivatkin kehittämään monilta osiltaan toimintaansa, minkä seurauksena panostettiin kotiin vietävän tuen, ennaltaehkäisevän- ja asiakasta osallistavan työskentelyn kehittämiseen. (Karppinen ja Fredriksson, 2016, 29)

PAAVO I ja II -ohjelmakaudet olivat merkittäviä mitä tulee asumissosiaaliseen työhön Suomessa. PAAVO II -ohjelmakauden päätteeksi asetettiin tulevaisuudelle tavoite, jonka mukaan asumissosiaalisen työn koulutusosiot tulisi sisällyttää osaksi terveystalouden ammatillista koulutusta. Tämä oli jatkumoa jo PAAVO I -ohjelmakaudella aloitetulle asumissosiaalisen työn kehittämiseksi. Niin asumissosiaalisen työn uusien yhteistyörakenteiden vakiinnuttaminen kuin myös ammattikäytäntöjen kehittäminen konkretisoituivat PAAVO II -ohjelman myötä. (Karppinen ja Fredriksson, 2016, 26)

Asunnottomuuden ennaltaehkäisyn toimenpideohjelma: AUNE (2016-2019)

Siinä missä PAAVO -ohjelmakaudet fokusoivat pitkäaikaisasunnottomuuden torjumiseen, otettiin AUNE -ohjelmassa keskeiseksi tavoitteeksi asunnottomuuden ennaltaehkäisy. Tämä perustui erääseen PAAVO -ohjelmakausien myötä tehtyyn havaintoon: Vaikka ohjelmakausien aikana asunnottomuutta ja pitkäaikaisasunnottomuutta onnistuttiin vähentämään merkittävästi, jäi ongelmaksi ajoittain se, että uusia ihmisiä ajautui jatkuvasti asunnottomaksi. Osasyynä tähän tunnistettiin sektoroitunut palvelujärjestelmä, joka ei kyennyt tunnistamaan ja ennaltaehkäisemään asunnottomuutta oikea-aikaisesti. Asunnottomuuden vähentämistä pyrittiin edistämään ennaltaehkäisyyn panostamalla, jolloin asunnottomuutta voitaisiin paremmin torjua. Tämän ohella pyrittiin kehittämään ja uudistamaan palvelujärjestelmää entistä asiakaslähtöisemmäksi. (Karppinen, 2020, 3)

AUNE -ohjelmatyön toteuttamiseen osallistui yhteensä 45 eri hanketta vuosina 2016-2019. Hankkeiden tarkemmat aihepiirit käsittivät mm. maahanmuuttaja-, rikosseuraamus-, nais erityisyys-, nuoriso- sekä talousneuvontatyötä. AUNE -lopPURAPORTISSA näiden hankkeiden tuotoksia on kootusti tuotu esiin neljän teeman osalta, jotka olivat asiakas työhön potkua, uusia toimintamalleja, luovia tulokulmia sekä enemmän osaamista. (Karppinen, 2020, 17-18)

AUNE -ohjelmakauden aikana asunnottomuuden seuranta-, mittaamis- sekä tilastointimenetelmiä kehitettiin edelleen. Esimerkiksi tietoisuus vapautuvien van- kien asumistilanteista kasvoi, ja niihin alettiin kiinnittämään huomiota aiempaa

enemmän. Tämä oli sikäläkin tärkeää, että vielä vuonna 2018 vapautuneista vankeista 2 251 oli sellaisia, joiden asumistilanteesta ei ollut tarkempaa tietoa. Vastaavasti ohjelmakauden aikana KELA:n kanssa sovittiin asunnottomuustilastoinnin kehittämistä yhdessä, ja asunnottomuustietojen keräämisen käytäntöjen kehittämistä tapahtuikin KELA:lla. Tämä tehtiin KELA:ssa osana toimeentulotuen myöntämiseen liittyvää tilastointia: Toimeentulotuen sähköisessä hakemuslomakkeessa asumistietoja kysyvään osioon lisättiin uusi vaihtoehto ”olen asunnoton, oleskelupaikkani?”. Tilastoinnin kehittämisessä tehtiin myös kansainvälistä työtä yhdessä Tanskan ja Ruotsin kanssa, ja ohjelmakauden päätteeksi Suomessa todettiin tarpeenmukaiseksi kehittää kotimaista asunnottomuustilastointia enemmän näiden kahden maan tilastointimalleja kohti, jotka katsottiin enemmän yksilökohtaisemmiksi. (Karppinen, 2020, 10-11) Myös Rikosseuraamuslaitoksen Asunnottomuuden ehkäisyhankkeessa (RISE AUNE) 2016-2019 kehitettiin asunnottomana vapautuvien vankien tilastointia (Karppinen, 2020, 16).

2.2.1 Asunto ensin -mallin vaikuttavuus

Omaa kieltään mallin tehokkuudesta puhuu se, että Asunto ensin -periaate on jo yli 10 vuoden ajan ollut suomalaisen asunnottomuustyön ohjaavana periaatteena. Lisäksi se on saavuttanut myös valta-aseman sekä Euroopassa, että Pohjois-Amerikassakin. (Karppinen, 2020, 7-8) Suomessa vahvasta tahtotilasta sitoutua sen toteuttamiseen kertoo myös se, että Asunto ensin -periaate on nostettu tärkeään rooliin pääministeri Marinin hallitusohjelman asuntopolitiikan tavoitteissa (Valtioneuvosto, 2019).

Suomea voidaan pitää myös asunnottomuuden vastaisessa taistelussa poikkeuksellisen onnistujana, sillä se on ainoa EU-maa, jossa asunnottomuutta kokevien ihmisten määrä on viime aikoina ollut laskussa. (Y-Säätiö, 2017, 10) Erittäin Suomessa saavutettu onnistuminen pitkäaikaisasunnottomuuden vähentämisessä vuodesta 2008 vuoteen 2015 on ollut merkittävä: Tuolla aikavälillä Suomessa olevien pitkäaikaisasunnottomien määrä tippui n. 35 prosentilla eli 1 345 henkilön verran. (Karppinen & Fredriksson, 2016, 20, 35) Tämä oli sikäläkin tärkeää, koska tilapäismajoituksissa asuvat pitkäaikaisasunnottomat tyypillisesti kuormittavat voimakkaasti erityissairaanhoidon sekä päihdepalveluiden resursseja (Y-Säätiö, 2017, 16).

Asunto ensin -mallista tehty tutkimustieto on kyennyt osoittamaan mallilla olevan monia hyviä puolia. Ensiksikin Asunto ensin -mallin mukaisella asuttamisratkaisuilla on positiivinen vaikutus kokemukseen tyytyväisyydestä omaan elämään. Tämä osoitettiin Diakonia-Ammattikorkeakoulun tutkimuksessa, jossa Asunto ensin -mallin mukaisen asumisen piiriin pääsemisen kohensi merkittävästi vastaajien tyytyväisyyttä omaan elämään. (Kainulainen, Saari ja Häkkinen, 2013, 55-58) Myös Sillanpään (2013, 29) tutkimuksessa Asunto ensin -periaatteella toimivassa yksikössä asumisella havaittiin olevan myönteisiä vaikutuksia mitä tulee asukkaiden eri elämänlaadun ulottuvuuksiin.

On myös huomionarvoista, että Asunto ensin -mallin avulla voidaan saada aikaan erilaisia taloudellisia säästöjä. On osoitettu, että yhden henkilön asuttaminen voi

saada aikaan jopa 9 600 euron verran säästöjä verrattuna siihen, että henkilö olisi "katuasunnottomana". (Y-Säätiö, 2017, 11) Tampereella tuetun asumisen yksikössä Härmälässä onnistuttiin saavuttamaan vuositasolla 224 753 euron säästöt Asunto ensin -mallin ansiosta (Ympäristöministeriö, 2011, 82-84). Kyseisessä tutkimuksessa kustannuksia selvitettiin mm. terveystalveluiden kuten ensiapu-, lääkäri-, sairaalapäivystys- sekä terveystalvelukeskuspäivystyskäyntien perusteella. Lisäksi tarkasteltiin päihdetalveluiden kuten katkaisuhoidon, tehostetun talveluasumisen sekä selviämisisasema käyntejä ja myös poliisin tekemiä hälytyksiä, pidätyksiä sekä säilöönottoja. (Ympäristöministeriö, 2011, 80)

Tutkimuksissa onkin esitetty, että elämän laadun, terveyden sekä asumisen pysyvyyden näkökulmasta Asunto ensin -malli voi olla hyvin kustannustehokas tapa tehdä asunnottomuustyötä. Eritoten "ennen jälkeen" -mallilla tehdyt tutkimukset Asunto ensin -mallin taloudellisista vaikutuksista ovat havainneet asunnottomuuteen liittyvien kulujen madaltumista. (Ly ja Latimer, 2015, 475-476). Ly ja Latimer (2015, 475) toteavatkin, että Asunto ensin -mallin mukainen työskentely on tehokkaampaa resurssien käyttöä kuin perinteisemmät menetelmät.

Lyn ja Latimerin (2015, 476) kokoavassa tutkimuksessa Asunto ensin -mallin avulla todettiin voitavan madaltaa asuntoloiden ja hätmajoitusten kuluja, vaikkakin sairaalahoidon sekä oikeudellisten talveluiden kulujen osalta tulokset olivat epäselvemmät. Esimerkiksi sairaalahoidon tapauksessa on mahdollista, että Asunto ensin -mallin myötä saatu tuki voi saada aikaan sen, että henkilö pääsee sellaisen avun piiriin, jota hän ei kadulla asunnottomana ollessaan vielä saanut (Ly ja Latimer, 2015, 482). Avun piiriin pääseminen voi siten joissain tapauksissa nostaa kustannuksia ainakin väliaikaisesti.

Asunnottomuuden myötävaikutuksesta voidaan ainakin todeta terveydenhuollolisten sekä oikeudellisten talveluiden kulujen kasvavan. Sen sijaan järjestettäessä asunnottomalle oma asunto sekä tukea mielenterveydellisen tilan tasapainottamiseksi on vähemmän todennäköistä, että hän joutuu tilanteeseen, jossa häneen tullaan kohdistamaan erilaisia oikeudellisia toimenpiteitä kuten esim. pidätys tai vangitseminen. (Ly ja Latimer, 2015, 482)

2.2.2 Asunto ensin -malli: Muutos perinteisessä ansiologiikassa

Taloudellisten säästöjen ohella Asunto ensin -mallin vakiintuminen on ollut merkittävä siksi, että sen voidaan katsoa haastaneen perinteistä oikeudentajun käsitystä. Aiemmin vallinnut ansiologiikka, syrjäytyneisiin kohdistunut kontrollipoliitikka sekä holhoava vallankäyttö ovat sen perusviestin kanssa vastakkain. Samalla tämä pitkään vallinnut ja vahvasti hoidon etiikkaan juurtunut holhoava tapa ajatella on välttänyt kyseenalaistamisen: Ammatilaisen ajatellaan helposti tietävän parhaiten, mikä on asiakkaalle hyväksi. (Voutilainen, 2018, 178-179)

Luonnollisesti Asunto ensin -malli ravisteli vanhoja perinteisempiä käsityksiä sekä ammatillisia toimintatapoja. Kyse on ajattelusta, jonka mukaan ihmiselle luonnostaan kuuluva ja luovuttamaton ihmisarvo saadaan jo syntymän myötä, eikä se siten liity hänen saavutuksiin tai vaikkapa henkilökohtaisiin ominaisuuksiin. (Voutilainen, 2018, 177, 180) Kuten Granfelt (2015, 24) toteaa, Asunto ensin -periaatteeseen sidottu ajatus asumisesta perusoikeutena tarkoittaa, ettei menneisyyden virheet tai epäonnistumiset saa viedä pois oikeutta omaan asuntoon. Asunto ensin -malli ammentaa eettistä perusteluaan ihmisarvosta, ja tätä ihmisarvon periaatetta onkin suomalaisessa poliittisessa päätöksenteossa uskallettu lähteä tulkitsemaan rohkealla tavalla mm. perustuslaissa. (Voutilainen, 2018, 180, 183) Ideologisesti Asunto ensin -periaate lähtee liikkeelle siitä ajatuksesta, että asunto on ihmis- ja perusoikeus, ja joka mahdollistaa myös muun kuntoutumisen. (Karppinen, 2019, 44) Tämä oikeus turvataan Asunto ensin -ajattelussa asukkaalle vuokrasopimuksella, joka verrattuna esim. asuntolaratkaisuihin tuo vahvemman yksilöturvan sekä juridisia oikeuksia (Voutilainen, 2018, 181).

Asunto ensin -mallin käynnistäminen hämmensi myös alan ammattilaisia. Esimerkiksi Diakonissalaitoksen tuetun asumisen Auroratalon ensimmäisen toimintavuoden aikana yhteensä 18,2 % asumispalveluiden työntekijöistä vaihtui. Osa syy tähän vaihtuvuuteen näytti olevan kyky sopeutua Asunto ensin -periaatteella toimiviin palveluihin. Tästä yhtenä esimerkkinä voidaan mainita asukkaiden päiheteiden käytön salliminen, johon liittyy tiettyjä eettisiä kysymyksiä, jotka voivat myötävaikuttaa päätökseen vaihtaa työpaikkaa. (Fredriksson ja Kaakinen, 2018, 127-128)

Asunto ensin -mallin laajempi käyttöönotto tekikin monia ammatillisia kysymyksiä näkyviksi, ja näitä kysymyksiä ovatkin pohtineet erilaiset asunnottomuustyötä tekevät ammattiryhmät. Niin asumisen onnistumiseen tarvittavan tuen yksilöllinen kohdentaminen kuin myös palvelujärjestelmän kyky lujittaa asukkaiden toimintakykyä ja yhteiskuntaan integroitumisen mahdollisuuksia ovat puhuttaneet. Asunto ensin -mallissa onkin todettu tärkeäksi panostaa ammatillisen osaamisen kehittämiseen sekä itse mallin periaatteiden sisäistämiseen. (Fredriksson ja Kaakinen, 2018, 127-128)

Kuten aiemmin totesimme, Asunto ensin -periaatteen tulo ja vakiintuminen toi muutoksen siihen, kuinka asunnottomuutta oltiin aiemmin totuttu tarkastelemaan ansiologiikan näkökulmasta. Aiemmin valinneessa porrasmallissa kuntoutuminen, raitistuminen sekä muut ehdot, jotka asunnottoman piti ”asumiskelpoisuutensa” todistamiseksi osoittaa eivät enää olleet asunnon saannin esteenä. Tästä huolimatta se, että Asunto ensin -periaatteessa asunto muuttui viimeisestä tukitoimesta ensisijaiseksi tukitoimeksi ei tarkoita, että tuki suinkaan loppuisi asunnon saantiin. Onkin sen sijaan hyvin keskeistä, että asunnon järjestymisen jälkeen asukkaalla on mahdollisuus hänen niin halutessaan tavoittaa tarvitsemansa eri palvelut ja tukitoimet, jotta asuminen ei vaarannu. (Perälä ja Jurvansuu, 2016, 528, 535-356)

Johtuen Asunto ensin -mallin hiljattaisesta noususta johtavaksi lähestymistavaksi asunnottomuustyöhön on sen toteuttamisen tueksi tehty ns. Asunto ensin -laatusuositukset. Nämä laadittiin AUNE -ohjelmakauden aikana yhteiskehittämällä (Karppinen, 2020, 15). Asunto ensin -laatusuosituksissa (Karppinen, 2017, 1-3) esitetään mallin nojaavan viiden periaatteen varaan, jotka ovat listattu alle:

1. Asunto ensin -mallin rakenne
2. Itsenäisen asumisen mahdollistaminen, asumisen ja palveluiden eriyttäminen
3. Valinnanvapaus ja vaikutusmahdollisuudet
4. Kuntoutuminen ja voimaantuminen
5. Yhteiskuntaan ja yhteisöihin integroituminen

Ensimmäinen periaate tarkoittaa sitä, että toimiakseen Asunto ensin -malli edellyttää selkeää johtamista, rakenteita ja ohjeistusta. Yhdessä nämä auttavat rakentamaan pohjan suunnitelmalliselle sekä tulokselliselle toiminnalle, jossa niin asunto ensin -mallin mukaiset periaatteet toteutuvat ja asiakkaiden yksilölliset tarpeet tulevat huomioiduksi. (Karppinen, 2017, 2)

Toisessa periaatteessa on taas kyse Asunto ensin -periaatteen tuomasta tarkastelunäkökulman muutoksesta mitä tulee asunnottomuuteen: Itsenäisen asumisen katsotaan olevan parhaiten toteutettavissa, mikäli asuminen perustuu Asunto ensin -palveluissa ensisijaisesti huonevuokralakiin. Samalla myös asukkaalle turvataan hänen tarvitsemansa tukipalvelut ilman, että ne olisivat sidottuna suoraan hänen asuntoonsa. (Karppinen, 2017, 2)

Valinnanvapaudesta ja vaikutusmahdollisuuksista puhuttaessa korostetaan asukkaan mahdollisuutta vaikuttaa omaan elämäänsä sekä olla osallisena tekemässä häntä itseään koskevia päätöksiä. Nämä päätökset voivat koskea vaikkapa asukkaan asumismuotoa tai hänelle suunnattuja palveluita sekä aktiviteetteja. Tällöin on myös varmistettava, että asiakas itse tietää kuinka hän voi vaikuttaa. (Karppinen, 2017, 3)

Neljännessä periaatteen eli kuntoutumisessa ja voimaantumisessa korostuu taas asiakkaan oma toimijuus: Työskentely ei tapahdu hierarkkisesti ylhäältä alas, vaan keskustelu asiakkaan kanssa käydään hyvässä dialogissa, jossa asiakkaan kanssa etsitään yhdessä uusia näkökulmia kuntoutumiseen. Keskeistä on arvostava kohtaaminen, asiakkaan pystyvyyden ja osaamisen huomiointi sekä kannustavan palautteen antaminen. (Karppinen, 2017, 3)

Viimeinen periaate yhteiskuntaan ja yhteisöihin integroituminen toteutuu siinä, kun asiakas saa mahdollisuuden tuntea asuntonsa kodiksi, hänen osallisuutta oman elämänsä asioissa sekä ympäristöön kiinnittymistä tuetaan. Työskentelyllä edistetään samalla suvaitsevaisuutta sekä ehkäistään stigmatisoitumista niin lä-

hihteisöissä kuin valtakunnallisestikin. Laatusuosituksissa integroitumiseen katsotaan vaikuttavan asiakkaan kyky ottaa apua vastaan sekä pyytää sitä. (Karpinen, 2017, 3)

2.3 Moniammatillisuus osana Asunto ensin -mallia

Tarkasteltaessa aiemmassa luvussa käsitellyjä Asunto ensin -laatusuosituksia, tulee ilmeiseksi se, että Asunto ensin -periaate pitää sisällään paljonkin muuta kuin ”vain asunnon”. Asunnon saanti näyttäytyy peruselementtinä, jonka varaan muun elämän voi rakentaa, mutta tämän muun elämän tueksi tulee samalla olla tarvittavat tukitoimet ja palvelut sekä asiakkaalla mahdollisuus päästä hyötymään niistä, mikäli hän itse niin haluaa. Pelkän asunnon ei katsota yksistään aina ratkaisevan asunnottomuutta, vaan asumisen turvaamiseen sekä asunnottomuuden uusiutumisen ehkäisemiseen panostetaan mm. tukemalla asiakasta itsenäiseksi toimijaksi omassa elämässään, tarjoamalla hänelle vaikuttamismahdollisuuksia sekä tukemalla pystyvyyttä sekä lujittamalla integraatiota. (Pleace, 2016, 23, 31)

Vaikka Asunto ensin -mallissa tuki ja asuminen on siten erotettu toisistaan, ettei asiakas velvoiteta tukipalveluihin sitoutumiseen, on työskentelyssä kuitenkin keskeistä motivoida ja kannustaa häntä osallistumaan niihin (Pleace, 2016, 17-18). Tarvittavien palveluiden järjestäminen voikin vaatia moniammatillista työskentelyä, jossa eri alojen ammattilaiset työskentelevät tavalla tai toisella edistääkseen asiakkaan asioita. Tarkastelemme seuraavaksi, miten moniammatillisuus ja moniammatillinen yhteistyö on ymmärretty aiemmassa tutkimuskirjallisuudessa. Eri tyistä huomiota kiinnitämme sosiaali- ja terveysalalla tehtävään moniammatilliseen yhteistyöhön sekä moniammatillisen yhteistyön haasteisiin, mahdollisuuksiin ja kehittämiseen. Lisäksi tarkastelemme Asunto ensin -mallista ammentavaa asumissosiaalista työmenetelmää.

2.3.1 Moniammatillisuus

Moniammatillisuutta kuvaavia eri käsitteitä on tavannut esiintyä ajoittain kansainvälisessä tutkimuskirjallisuudessa useampia kuten *multi-*, *inter-* ja *transprofessionaal*. Suomessa tosin on ollut tapana käyttää yleisemmin käsitettä moniammatillinen, vaikkakin esimerkiksi moniasiantuntijainen, monitoimijainen sekä monialainen yhteistyö ovat myös välillä käytettyjä käsitteitä. (Vierula, Pösö ja Paavilainen, 2019, 292-293; Kuorilehto, 2014, 23) Nämä käsitteet tosin, kuten Kuorilehto (2014, 24) huomauttaa, kuvaavat lähinnä sitä, keitä toimijoita ja tieteenaloja yhteistyössä on mukana eikä esimerkiksi niinkään tehtävän yhteistyön sisältöä.

Moniammatillinen tai -tieteinen yhteistyö voidaan ymmärtää kahden tai useamman ammattilaisen työskentelynä yhdessä tai rinnakkain eli toisin sanoen yhdessä saman toimeksiannon sisällä tehtyä työtä, joko samaa tai eri tieteenaloja edustavien asiantuntijoiden toimesta. (Kuorilehto, 2014, 24) Niin tiedon kuin myös osaamisen eri näkökulmat kumpuavat moniammatillisuudesta. Se tosin, kuinka tämä tieto ja osaaminen tulisi koota yhteen moniammatilliselle työskentelylle asetetun tavoitteen saavuttamiseksi on kaikkein keskeisin kysymys kuten Vierula ym. (2019, 292) asian esittävät. Moniammatillisuus käsittää usein myös ajatuksen siitä, että valta, tieto sekä osaaminen jaetaan eri ammattiryhmiin kuuluvien asiantuntijoiden keskinäisessä työskentelyssä (Kontio, 2010, 8).

Käsitteeseen asiantuntijuus voi ajoittain liittyä tietynlainen valta-asema ja siten myös epätasavertaisuus. Kontio (2010, 10-11) kuvaileekin tätä asiantuntijuuteen liittyvää asemaa ns. tietäjän roolina, jossa asiantuntijalla on tapana jakaa tietoaan hierarkkisesti ylhäältä alas. Moniammatillinen yhteistyö voi hänen mukaansa vastata omalta osaltaan tähän ongelmaan tekemällä yksittäisen työntekijän osaamista tai työtä julkiseksi. Samalla moniammatillinen toiminta voi myös tuoda esiin yksittäisen työntekijän tietämättömyyden sekä osaamattomuuden joissain tilanteissa. Hyvässä tapauksessa moniammatillisen yhteistyön avulla voidaan esimerkiksi ylittää rajoja ammatillisesti ja siten aikaansaada yhteistä oppimista.

Moniammatillinen yhteistyö on ajan myötä saanut enemmän sijaa työskentelykulttuureissa. Tämän voidaankin katsoa olevan hyvä asia, sillä ihmisten monimuotoisten ongelmien kohtaaminen voi usein edellyttää sitä, että eri osaajat yhdistävät voimansa ja etsivät yhteisvoimin ratkaisuja haastaviin tilanteisiin. Moniammatillisen yhteistyön rakenteet voivat käynnistyä tarpeesta tai vastaavasti olla jatkuvia riippuen työn kohteesta. (Kontio, 2010, 19)

2.3.2 Moniammatillisuus sosiaali- ja terveysalalla

Kuten totesimme, moniammatillisuudelle tai tarkemmin moniammatillisen yhteistyön käsitteelle on esitetty hieman toisistaan poikkeavia määritelmiä. Samalla totesimme moniammatillisuutta kuvailtaneen useammilla eri käsitteillä. Seuraavaksi pureudumme tarkemmin siihen, miten moniammatillisuutta tai moniammatillista yhteistyötä on lähestytty sosiaali- ja terveysalan kontekstissa. Kuten Nikander (2003, 281) on todennut, on sosiaali- ja terveysalalla tehtävää moniammatillista yhteistyötä käsittelevä kirjallisuus laaja käsittäen useita eri sosiaali- ja terveysalan sektoreita.

Sosiaali- ja terveysalalla tehtävää yhteistyötä on luonnehdittu mm. asiakaslähtöiseksi työskentelyksi, jossa asiakkaan sekä eri ammattiryhmien kanssa vuorovaikutuksessa luodaan yhteinen käsitys niin asiakkaan tilanteesta kuin tarpeista, hänen tarvitsemista toimenpiteistä sekä ongelmien ratkaisuista. Tämänkaltaisen moniammatillisen yhteistyön katsotaan edellyttävän sekä luottamuksellista ja kunnioittavaa ilmapiiriä kuin myös mahdollisuutta reflektointiin ja keskusteluun yhdessä. Niin informaation jakaminen kuin myös työn koordinointi voivat olla moniammatillisen yhteistyön keskiössä. (Sandström ym. 2018)

Väitöskirjassaan Isoherranen (2012, 22) esittää oman määritelmänsä moniammatilliselle yhteistyölle. Tarkemmin hänen määritelmänsä nojaa monitieteisyyden sekä oppivan organisaation käsitteisiin, joita hän soveltaa sosiaali- ja terveysalan kontekstiin. Ydinkohdiksi määritelmässään hän mainitsee seuraavat viisi asiaa: Kokonaisvaltaisen ja potilaslähtöisen tiedon kokoaminen, sovitut välineet ja käytännöt tiedon kokoamiselle, mahdollisuus ammatillisten rajojen ylityksille, potilastai asiakaslähtöiset organisaatioiden rajojen ylitykset sekä jatkuva kehittäminen

ja arviointi. Tarkemmin Isoherrasen (2012, 22) määritelmä moniammatilliselle yhteistyölle on seuraavanlainen:

”Moniammatillista yhteistyötä voidaan kuvata sosiaali- ja terveysalalla asiakas-/potilaslähtöisenä työskentelyinä, jossa pyritään huomioimaan potilaan elämän kokonaisuus ja hänen hoito- ja hoivapolkunsa. Yhteisessä tiedonkäsittelyssä eri asiantuntijoiden tiedot ja taidot kootaan yhteen. Vuorovaikutusprosessissa rakennetaan tapauskohtainen tavoite ja yhteinen käsitys (jaettu sosiaalinen kognitio) potilaan tilanteesta, tarvittavista toimenpiteistä ja ongelmien ratkaisuista. Tiedon kokoaminen yhteen tapahtuu joustavasti, sovituilla välineillä ja/tai foorumeilla sovituin toimintaperiaattein. Asiakas/potilas ja/tai hänen läheisensä ovat tarvittaessa mukana keskustelussa.”

Kuorilehto (2014) on tutkinut sosiaali- ja terveysalalla, tarkemmin perhetyössä tehtävää moniasiantuntijaista yhteistyötä. Jaotellessaan eri lähestymistapoja mainitsee hän ensimmäisenä monitieteisen ja -ammatillisen yhteistyön. Kyseisessä lähestymistavassa ammattilaiset työskentelevät saman asiakkaan parissa, mutta kuitenkin toisistaan irrallaan. Tämänkaltaisessa yhteistyössä ammattilaiset työskentelevät siten useimmiten omista tavoitteistaan lähtöisin, eikä varsinaisia yhteisiä tavoitteita välttämättä aseteta taikka keskitytä asiakkaan tilanteeseen kokonaisvaltaisesti. (Kuorilehto, 2014, 24)

Monitieteistä ja -ammatillista yhteistyötä vielä pidemmälle jalostettuna yhteistyön lähestymistapana voidaan Kuorilehdon (2014, 25) mukaan pitää tieteiden tai ammattilaisten välistä yhteistyötä. Tämä yhteistyön lähestymistapa käsittää työskentelyn, jossa jälleen eri alojen ammattilaiset työskentelevät saman asiakkaan parissa arvioiden aluksi tilannetta oman tieteenalansa tai ammattinsa tulokulmasta. Erona aiemmin esiteltyyn lähestymistapaan tosin tässä lähestymistavassa ammattilaiset kokoontuvat alun itsenäisen työskentelyn jälkeen keskustelemaan tekemistään huomioista keskenään sekä asettamaan tavoitteita toiminnalle. On kuitenkin huomionarvoista, että tämän tyyppinen yhteistyö voi silti olla jokseenkin ammattilaiskeskeistä, sillä asiakkaalla itsellään ei yleensä ole siinä roolia palveluiden arvioinnissa, vaan suunnittelu tehdään pitkälti tai kokonaan ammattilaisten toimesta.

Viimeisenä hän kuvailee ns. poikkitieteellisen ja ammattilaisten keskinäisen yhteistyön käsitettä. Käsitteellä on kuvattu tilannetta, jossa perheen parissa työskentelee yksi tai useampi päätyöntekijä, joiden työskentelyä tukee muilta ammattilaisilta saatu konsultointiapu. Pyrkimyksenä on liikuttaa osaamista sekä tietoa ylittäen perinteisiä viranomais- ja ammattirajoja. Ammattilaiset eivät siten asetu jäykästi ”omiin lokeroihinsa” tai tue asiakasta ainoastaan oman työnsä näkökulmasta, vaan tavoitteena on tuottaa asiantuntijoiden taitoja ja osaamista yhdistäen työskentelyn kohteena olevalle asiakkaalle paras mahdollinen palvelukokonaisuus. Samalla poiketen kahdesta aiemmasta yhteistyön muodosta, tässä lähestymistavassa työskentelyn kohteena oleva asiakas on myös osallisena ja tasa-vertaisena osapuolena: He ovat mukana asettamassa tavoitteita sekä arvioimassa saamiensa palveluiden laatua. (Kuurilehto, 2014, 26)

Moniammatillisen yhteistyön mahdollisuudet ja haasteet

Siinä missä moniammatillinen yhteistyö voi tuoda mukanaan erilaisia mahdollisuuksia, voi sen toteuttamiseen liittyä myös tiettyjä haasteita. Sandströmin ym. (2018) artikkelissa tarkasteltiin sote -alan ammattilaisten kokemuksia moniammatillisesta yhteistyöstä heidän omassa työssään. Tarkasteltu aineisto saatiin Asiakaslähtöinen toiminta sosiaali- ja terveysalalla -täydennyskoulutukseen osallistuneilta 26 ammattilaiselta.

Tarkasteltaessa moniammatillisen yhteistyön hyötyjä ja haittoja havaittiin seuraavaa: Hyödyt ja haitat nähtiin herkästi oman työn näkökulmasta eikä esim. siitä, miten moniammatillinen yhteistyö voi asiakkaan tai potilaan tilanteeseen vaikuttaa. Moniammatillisen yhteistyön eduiksi nousi vastauksissa mm. työnjaon selkiytyminen ja resurssien oikeanlainen kohdentuminen, jolla voidaan vähentää päällekkäistä työtä. Samaten parempi tiedonkulku, luottamus ja arvostus toisten ammattilaisten työtä kohtaan sekä työhyvinvoinnin lisääntyminen mainittiin hyödyiksi mitä tulee moniammatilliseen yhteistyöhön. (Sandström ym., 2018)

Haasteina esiin nostettiin mm. näkemyserot eri ammattiryhmien välillä, vuorovai-
kutustaitojen puutteet sekä ammatti-identiteettiin ja osaamiseen liittyvät kysymyk-

set: Moniammatillisen yhteistyön katsottiin joskus asettavan ammattilaisen tilanteeseen, jossa hän voi joutua puolustamaan omaa osaamistaan ja ammatti-identiteettiään. Myös palveluiden koordinoinnin ja resurssien puute (esim. vaihtuva tai riittämätön henkilökunta) sekä lakien/byrokratian tuomat esteet ja riittämätön johdon tuki mainittiin vastauksissa. Mielenkiintoisesti myös tiedonkulkuun liittyvät ongelmat nostettiin esiin haitoissa, vaikka osassa vastauksissa tiedonkulun selkeytyminen koettiin moniammatillisen yhteistyön eduksi. Lisäksi muutosvastarinnan herääminen esitettiin yhdeksi haasteeksi. (Sandström ym., 2018)

Moniammatillisen yhteistyön muotoja ja haasteita on tarkasteltu myös päivystystyön hoitoprosesseissa. Collin ym. (2012, 36) havaitsivat samankaltaisesti kuin Sandström ym. (2018) tiedonkulun ongelmat haasteeksi moniammatillisessa yhteistyössä, sekä lisäksi epäyhtenäiset toimintaperiaatteet. Tarkemmin Collinin ym. (2012, 36) tutkimuksessa moniammatillisen yhteistyön ongelmakohdat eli haasteet todettiin liittyvän sen muotoihin. Artikkelissaan he kuvasivatkin kolmea havaitsemaansa yhteistyön päämuotoa sekä niihin liittyviä haasteita. Nämä kolme päämuotoa olivat ammattiryhmien rinnakkain työskentely päivystyksen hoitoprosesseissa, hoidon yhteinen suunnittelu sekä vaativien potilasryhmien hoito. (Collin ym., 2012, 36-40)

Havaituista kolmesta päämuodosta ensimmäisen osalta haasteiksi todettiin tiedonkulun ongelmat, epäyhtenäiset toimintaperiaatteet sekä tietojärjestelmiin liittyvät pulmat. Päällekkäinen työ sekä erilaiset työssä ilmenevät epäselvyydet kuten kiire, henkilökunnan vaihtuminen, yksilöiden asenteet, muutokset organisaatioissa sekä epäyhtenäiset tavat toteuttaa organisaation toimintaohjeita kuluttivat työaika. (Collin ym., 2012, 37-38; Sandström ym., 2018) Myös Vierula ym. (2019, 293) ovat todenneet moniammatillista työtä välillä hankaloittavan ammattilaisten keskenään ristiriitaiset tulkinnat asiakkaiden tilanteista: Esimerkiksi samat käsitteet voivat eri ammattilaisille tarkoittaa eri asioita.

Collinin ym. (2012, 38) tutkimuksessa tunnistettu toinen muoto eli hoidon yhteinen suunnittelu nähtiin keskeisenä moniammatillisen toiminnan muotona: Eri ammattiryhmät neuvottelivat ja suunnittelivat yhdessä hoitotoimenpiteitä ehdottaen

toimintatapoja, etsien ratkaisuja ongelmiin sekä kyselemällä toisiltaan mielipiteitä. Ajoittain näiden ammattiryhmien välisten rajojen koettiin hämärtyvän ja käsiteltäviä asioita kyseenalaistettavan vaikkakaan itse organisaatiohierarkian mukaisia vastuita ei loukattu. Lisäksi hoidon yhteisessä suunnittelussa ilmeni haasteita, jotka liittyivät vuorovaikutukseen. (Collin ym., 2012, 38)

Moniammatillista yhteistyötä tunnistettiin Collinin ym. (2012, 39-40) tutkimuksessa mielenterveys-, huume- ja väkivaltaisten potilaiden hoidossa sekä kiireellisessä potilaiden hoidossa shokkihuoneessa. Tällä tarkoitettiin kolmatta havaittua moniammatillisen yhteistyön päämuotoa, eli vaativien potilasryhmien hoitoa. Näissä vaativien potilasryhmien hoitotilanteissa tehokkuutta edisti se, että kaikilla mukana olevilla ammattiryhmillä oli ennakkotietoa hoidettavasta potilaasta. Samaten onnistunut ammattiryhmien keskinäinen opastaminen esimerkiksi yksittäisissä tilanteissa neuvoen tai järjestelmällisesti perehdyttäen auttoi potilaan hoidossa. Toisaalta osa havaituista moniammatillisuuden haasteista liittyi myös perehdyttämiseen: Työsuhteiden sekä vuorojen vaihdoksista koituu jatkuvaa työntekijöiden vaihtuvuutta mikä voi haitata perehdytystä. (Collin ym., 2012, 39-40)

Moniammatillisuuden kehittäminen ja vahvistaminen

On hyvä huomioida, että aito moniammatillinen osaaminen ei toteudu pelkästään laittamalla eri työntekijät yhteen, eikä ole sama asia kuin vain pelkkä yhteistyö. Ei siten ole riittävää, että pelkästään vaaditaan tekemään yhteistyötä. (Kontio, 2010, 9; Vierula ym., 2019, 299) Lisäksi voitaneen tulkita, ettei moniammatillisuuden tule myöskään olla itseisarvo. Esimerkiksi moniammatillisen palvelutarvearvion Vierula ym. (2019, 299) toteavatkin oltavan aina tarkoituksenmukaista ja tuovan mukanaan asiakkaille niitä asioita, joita työskentelyssä lähdettiin tavoittelemaan. Todellinen moniammatillinen yhteistyö ilmentyykin silloin, kun työn päämäärät ja tavoitteet tunnustetaan sekä asiantuntijakeskeisyyden sijasta työskennellään asiantuntijoiden vuoropuhelun keinoin (Kontio, 2010, 9).

Käytännön merkitystä ei tule vähätellä, mitä tulee moniammatillisen osaamisen voimistamiseen. Vaikka erilaisten moniammatillisten koulutusten sekä harjoitusten todettiin Collinin ym. (2012, 40) tutkimuksessa tuottaneen tulosta sekä edistävän moniammatillista yhteistyötä, ei moniammatillisuus silti siirry itsestään laajemmin eri tilanteiden ulkopuolelle. Sen sijaan tarvittaisiin moniammatillista perehdyttämistä, harjoittelua ja koulutusta, joka olisi kytkettynä erilaisiin työtilanteisiin tai hoitoprosessien vaiheisiin jo jokapäiväisen työn arjessa. (Collin ym., 2012, 40)

Asiakkaan toimintakykyä sekä omaa elämää koskevaa päätöksentekoa ajatellen moniammatillinen yhteistyö voi tuoda paljon myönteistä. Hyvän moniammatillisen yhteistyön seurauksena asiakkaan kokemaa toimijuutta voidaan vahvistaa. Tämä toimijuuden vahvistuminen tarkoittaa mm. asiakkaan kasvanutta palveluymmärrystä sekä sitä, että asiakas ymmärtää olevansa pelkän toimintojen kohteen sijasta toimija itse, joka tiedostaa omat mahdollisuutensa eri palveluiden käyttöön. (Sandström ym., 2018) Onnistunut moniasiantuntijuus voi näyttäytyä täten poikkitieteellisenä yhteistyönä, jossa asiakasta osallistetaan jo palveluiden suunnitteluvaiheessa. (Kuorilehto, 2014, 29)

Niin Collinin ym. (2012, 40) kuin myös Sandströmin ym. (2018) tutkimusartikkelissa nousi moniammatillisen yhteistyön haasteiksi esiin erilaiset ammattilaisten väliseen vuorovaikutukseen liittyvät haasteet sekä epäyhtenäiset toimintatavat. Kontio (2010, 9) toteaaakin onnistuvan moniammatillisen yhteistyön edellyttävän yhteistä kieltä sekä käsitteitä. Moniammatillisen ryhmän jäsenet ovat tällöin paremmin tietoisia siitä, mitä tehdään ja millä tavoin. Samaten voidaan todeta, että niin yhteisesti jaettu visio toiminnasta, selkeät tavoitteet, asiantuntevat ryhmän jäsenet, hyvä vuorovaikutus, yhteishenki ja ymmärrys rooleista sekä arvostaminen ja selkeä johtaminen ovat tehokasta moniammatillista yhteistyötä kuvaavia elementtejä (Kontio, 2010, 9-10).

Yksi näkökulma, joka moniammatillisen yhteistyön kehittämiseen voidaan ottaa, on heikkouksien kääntäminen vahvuuksiksi. Tätä näkökulmaa tuodaan esiin myös Sandströmin ym. (2018) tutkimusartikkelissa. Esimerkiksi ammatillisten näkemuserojen ei itsessään ole pakko olla ongelma, vaan se voidaan valjastaa vahvuudeksi. Yhteistyökumppaneiden keskinäistä ymmärrystä toisen tekemästä työstä voidaan esim. työn kierron, tutustumispäivien tai osastotuntien avulla parantaa, jolloin yhteistyötä saatetaan tehdä paremmassa ja luottavamassa ilmapiirissä, jossa näkemuseroista voidaan keskustella rakentavalla tavalla. Samaten organisaatiossa heräävää muutosvastarintaa voidaan hälventää vahvistamalla sellaista ilmapiiriä, joka kannustaa työntekijöiden näkemysten kuuntelemiseen, avoimeen ajatusten vaihtoon sekä riittävään tiedottamiseen.

2.3.3 Asumissosiaalinen työ

Asunto ensin -periaate ohjaa voimakkaasti asumissosiaalista työtä. Se on määritelty asunnottomuutta kokevien sekä asunnottomuusuhan alla olevien ihmisten parissa tehtäväksi työksi, jolla torjutaan köyhyyttä sekä eriarvoisuutta. Sillä pyritään vastaamaan erilaisiin sosiaalisiin, psykososiaalisiin sekä käytännöllisiin ongelmiin, jotka jollain tavalla vaarantavat asumista. Asunto ensin -periaatteen vaikutus näkyy konkreettisesti asumissosiaalisessa työssä siinä, että asumisen järjestäminen nähdään perustana myös muiden ongelmien ratkaisemiselle. (Karpinen, 2019, 2-3; Granfelt, 2015, 10-11) Asumissosiaalisen työn avulla turvataan

asumista sekä ennaltaehkäistään asunnottomuuden syntymistä (Hokkanen, 2019, 7).

Asumissosiaalista työtä luonnehditaan joskus relationaaliseksi. Tällä tarkoitetaan sitä, että asumissosiaalinen työ tapahtuu suhteissa, esim. suhteessa asiakkaaseen tai asiakkaalle itselleen merkityksellisiin toimijoihin. Asiakkaiden kanssa pyritään siten rakentamaan luottamukseen perustuva suhde, joka tukee heitä selviytymään asumiseen liittyvistä haasteista. (Granfelt, 2015, 10-11)

Kohdattuihin ongelmiin ja haasteisiin pyritään asumissosiaalisessa työssä vastaamaan ennaltaehkäisevästi. Ajatus on, että varhaisella puuttumisella voidaan estää ongelmia kasvamasta suuremmiksi sekä esim. estää häätöjä (Karppinen, 2019, 2-3). Ennaltaehkäisevä työ voi kohdentua kolmeen eri vaiheeseen asumispolulla. Näistä ensimmäinen eli asunnottoman tilanteen pahenemisen ehkäisemiseen tarkoittaa mm. turvallisen yösijan järjestämistä asunnottomalle sekä huolehtimista hänen perustarpeista ja terveydestä. Toiseksi asunnottomuuden uusiutumisen estäminen tai asumisen turvaamiseen ja asunnottomaksi ajautumisen estämiseen. (Dhalmann ja Karppinen, 20, 157-158)

Koska Asunto ensin -periaate on vahvasti läsnä asumissosiaalisen työn ytimessä, on ymmärrettävää, että myös asumissosiaalinen työ on omalla tavallaan ristiriitaista ja vaativaa työtä. Tarkemmin Granfeltin (2015, 10-11) mukaan kysymykset liittyen asukkaiden itsemääräämisoikeuteen kuten esim. oman tilan hallintaan ja päihteiden käyttöön ovat puhuttaneet. Niin kontrolli kuin myös valvon-takin ovat lopulta omalla tavallaan läsnä asumissosiaalisessa työssä. Tämä voisi siitäkin syystä tuntua askarruttavalta, kun pohditaan Asunto ensin -laatusuosituksia, joissa painotettiin asiakkaan osallisuutta, valinnan vapautta sekä mahdollisuuksia olla mukana itseä koskevassa päätöksenteossa.

Myös moniammatillisuudella on paikkansa mitä tulee asumissosiaaliseen työhön, ja tarkemmin asumissosiaalinen työmenetelmä onkin kehitetty tarpeeseen luoda käsite, joka kattaa Asunto ensin -mallin mukaisen työskentelyn ja siihen sidoksissa olevan moniammatillisen yhteistyön, jolla pyritään vähentämään asunnottomuutta. Asunto ensin -malli on samalla asettanut toimijoille painetta kehittää

moniammatillista tukea, joka vastaa niin asumisen taloudellisiin, sosiaalisiin kuin terveydellisiin haasteisiin. (Granfelt, 2022, 9-10) Huomionarvoista on myös se, kuten PAAVO II -ohjelman loppuraportissa (Karppinen ja Fredriksson, 2016, 26-27) todettiin, että asumissosiaalinen työ voi näyttäytyä myös moniammatillisena verkostotyönä, joka kohdentuu esim. palvelujärjestelmässä oleviin ongelmiin tai rakenteelliseen asumiseen ja olla siten muutakin kuin yksittäisen asunnottoman ja hänen ongelmiansa kanssa työskentelyä.

3 Tutkimuskysymykset ja aineiston kuvaus

Aiemmissä osioissa olen taustoittanut asunnottomuutta ilmiönä, asunnottomuustyön historiaa Suomessa sekä Asunto ensin -ajattelua ja sen periaatteita. Lisäksi kuvailin suomalaista asunnottomuustyön kentällä tehtävää työtä. Moniammatillinen yhteistyö, kuten huomasimme, on vahvasti läsnä Asunto ensin -ajattelussa, ja tarkastelin siten myös aiempaa tutkimustietoa moniammatillisuudesta ja sen haasteista sekä mahdollisuuksista. Nämä elementit yhdessä ovat lähtökohta, josta muodostin lopullisen tutkimusongelmani.

Tutkimuksen kannalta keskeisiksi kysymyksiksi muodostuivat seuraavat tutkimuskysymykset:

1. Mitä mahdollisuuksia ja haasteita asumisneuvojat, isännöitsijät ja vuokra-
valvojat näkevät liittyen heidän keskinäiseen moniammatilliseen yhteistyöhön?
2. Mitä mahdollisuuksia ja haasteita asumisneuvojat, isännöitsijät ja vuokra-
valvojat näkevät Asunto ensin -mallin mukaisessa työssä?
3. Minkälaista koulutusta tai perehdytystä asumisneuvojat, isännöitsijät ja
vuokra-
valvojat ovat saaneet moniammatillisen yhteistyön ja Asunto ensin -mallin
mukaiseen työn tueksi?

Kuten tutkimusongelmaa tarkasteltaessa totesimme, on tutkimuksen päämääränä saada tietoa moniammatillisuuden mahdollisuuksista ja haasteista Asunto ensin -mallin mukaisessa työssä, sekä niistä koulutus ja perehdytystarpeista, jotka tukisivat moniammatillisen yhteistyön ja Asunto ensin -mallin mukaisen työn toteuttamista.

Tutkimuksen aineisto kerättiin ryhmässä toteutettujen teemahaastatteluiden avulla Y-Säätiössä työskenteleviltä ammattilaisilta. Y-Säätiö on voittoa tavoittelematon yleishyödyllinen säätiö, joka pyrkii toimimaan asunnottomuuden poistamisen suunnannäyttäjänä, joka edistää asukkaidensa kestävästä elämäntapaa sekä hyvinvointia. Asunto ensin -malli on Y-Säätiön tekemän työn keskiössä, ja toimii mallin merkittävänä puolestapuhujana niin kotimaassa kuin ulkomaillaakin. (Y-Säätiö, 2020, 3-5; Y-Säätiö, 2022)

Y-Säätiön historia alkaa vuodesta 1985 jolloin se perustettiin ratkaisemaan Suomessa vallinnutta pahaa asuntopulaa. Se sai perustehtäväkseen hankkia vuokrakoteja olemassa olevasta asuntokannasta ja tarjota niitä yksin eläville sekä ihmisille, jotka kokevat asunnottomuutta. (Y-Säätiö, 2023) Y-Säätiön perustamisessa oli mukana monta eri tahoa, jotka on listattu alla olevaan taulukkoon 1. Samalla Y-Säätiö on neljänneksi suurin vuokranantaja Suomessa, ja omistaa 57 eri paikkakunnalla yhteensä yli 18 000 asuntoa, joista noin 7500 on kohdennettu erityisryhmille. (Y-Säätiö, 2022; Y-Säätiö, 2020)

- Suomen Kuntaliitto
- Espoon kaupunki
- Helsingin kaupunki
- Tampereen kaupunki
- Turun kaupunki
- Vantaan kaupunki
- Kirkkohallitus
- Rakennusliitto ry
- Suomen Mielenterveysseura ry
- Suomen Punainen Risti
- Rakennusteollisuus RT ry
- Alko Oy

Taulukko 1. Y-Säätiön perustajayhteisöt. (Y-Säätiö, 2023)

Strategiassaan Y-Säätiö (2020) esittää kolme keskeistä tavoitetta, joista ensimmäinen on taloudellisesti ja sosiaalisesta hyvinvoivat asukkaat. Asunto ensimallia lähtökohtanaan pitävän työn nähdään auttavan ihmisiä pitämään kiinni kodistaan ja saamaan siten parhaat mahdolliset lähtökohdat saada oma elämä kuntoon. Samalla sosiaalista hyvinvointia tuetaan yhteisöllisellä asukastoiminnalla sekä tarjotaan erilaisia asumista tukevia palveluita kuten asumisneuvontaa. Myös isännöinnillä on merkittävä rooli varmistaa, että kiinteistöt ja asunnot pysyvät laadukkaina ja hyvin hoidettuina. (Y-Säätiö, 2020, 12)

Toinen mainittu tavoite on reilu siirtymä kohti hiilineutraalia elämää. Y-Säätiön pyrkiikin huomioimaan toimintansa ympäristövaikutukset sekä tekemään asukkailleen ympäristötoimien toteuttamisen mahdollisimman helpoksi ja siten, että niistä ei koidu asukkaille liian raskasta taloudellista taakkaa. Keskeisimmiksi päästöjen kategorioiksi strategiassa mainitaan rakennuttaminen, korjaaminen ja purkaminen, kiinteistöjen energian kulutus sekä Y-Säätiön oma toiminta. (Y-Säätiö, 2020, 16-18)

Asunnottomuuden poistaminen Suomesta ja sen vähentäminen kansainvälisesti ovat strategian kolmas tavoite. Y-Säätiö tekee tiivistä yhteistyötä kaupunkien sekä järjestöjen kanssa kotimaassa ja jakaa Suomessa toteutettavaa Asunto ensin -konseptia ja sen työtapoja ulkomaille. Housing First Europe Hub -yhteishittämisalusta, jota Y-Säätiö koordinoi, toimii tässä mielessä keskeisenä foorumina Asunto ensin -malliin pohjautuvan työn käytäntöjen kehittämisessä ja levittämisessä kansainvälisesti. Y-Säätiö pyrkii rakentamaan pysyviä ja tehokkaita asiantuntijaverkostoja ja myös tuomaan ulkomailta osaamista Suomeen. (Y-Säätiö, 2020, 21-24)

4 Aineistonkeruu ja menetelmät

4.1 Teemahaastattelu

Kuten totesin aiemmin, tutkimuksen aineistonkeruu tapahtui asumisneuvojen, isännöitsijöiden ja vuokravalvojen haastatteluiden kautta. Vaikka haastatteluiden avulla pyrittiinkin selvittämään vastauksia esitettyihin tutkimuskysymyksiin, ei kuitenkaan ollut tarkoitus, että tutkimuskysymykset asettavaisivat joustamattomat ja jäykät raamit strukturoidulle haastattelulle. Tästä syystä päädyin toteuttamaan haastattelut teemahaastatteluina. Tarkemmin tämä tarkoitti, että haastattelut ohjautuivat ennalta määriteltyjen teemojen avulla, eikä varsinaista etukäteen suunniteltua ”haastattelukysymyspatteristoa” käytetty. Teemahaastattelussa on kyse enemmän keskustelumaisesta tilanteesta, jossa fokuksena ovat etukäteen sovitut aihepiirit ja teemat. (Saaranen-Kauppinen ja Puusniekka, 2006a) Kuten Nuolijärvi ja Tiittula (2010, 272) toteavat, etukäteen kirjoitetut kysymykset harvemmin soveltuvat sellaisenaan elävään vuorovaikutustilanteeseen, jossa aiemmat vastaukset saattavat vaikuttaa siihen mitä kysytään seuraavaksi. Tämän tutkimuksen teemahaastatteluiden kannalta keskeiset teemat, jotka muodostivat haastattelun ns. ”rungon” olivat:

- 1) Moniammatillisen yhteistyön mahdollisuudet ja haasteet
- 2) Asunto Ensin -mallin mukaisen työn mahdollisuudet ja haasteet
- 3) Koulutus Asunto ensin -malliin sekä moniammatilliseen yhteistyöhön

Kuten Saaranen-Kauppinen ja Puusniekka (2006a) toteavat, voidaan teemahaastattelun avulla antaa enemmän tilaa haastateltavien ihmisten vapaalle puheelle. Teemahaastattelun hyödyntämisellä pyrittiinkin tässä tutkimuksessa luomaan lähtökohdat, jotka mahdollistavat haastateltavien ammattilaisten ilmaista näkemyksiään mahdollisimman vapaasti ja juuri omista lähtökohdistaan ylimääräistä ohjailua välttäen. Samalla on toki tärkeää muistaa, että tutkimuksen alussa asetetut teemat eivät aina välttämättä ole samat, jotka osoittautuvat aineiston analyysivaiheessa merkittäviksi. (Saaranen-Kauppinen ja Puusniekka, 2006a) Toisin sanoen tutkijan on hyvä pitää avoin mieli siltä varalta, että haastatteluissa ilmenisi kokonaan uusia, odottamattomia teemoja, jotka ovat haastatteluiden kannalta merkittäviä.

Teemahaastattelut ryhmissä

Ajoittain haastattelututkimus voi olla mielekästä toteuttaa ryhmämuotoisena. Yksi esimerkki tästä olisi ryhmähaastattelu, jossa samassa haastattelutilanteessa on yhtäaikaaisesti haastattelija sekä useampi haastateltava. Tällöin haastattelija sekä puhuu samanaikaisesti kaikille haastateltaville kuin myös osoittaa heille henkilökohtaisesti yksittäisiä kysymyksiä. Tämänkaltaisen ryhmähaastattelun avulla voidaan siten saada tietoa niin yksittäisen haastateltavan näkemyksistä kuin myös samalla laajempi, yhdessä tuotettu kokonaisuus. Mainitsemisen arvoista on myös se, että ryhmähaastattelutilanteessa haastateltavat saattavat täydentää toinen toistaan sekä auttaa muistamaan muutoin mahdollisesti unohtuvia asioita. (Saaranen-Kauppinen ja Puusniekka, 2006b) Lisäksi ryhmähaastattelun avulla on mahdollista säästää aikaa, sillä yksittäisiä haastattelutilanteita tarvitsee sopia vähemmän.

Ryhmissä toteutettavia teemahaastatteluja hyödynnettiin tämän haastattelun aineistonkeruussa. Aineistonkeruuta varten toteutin teemahaastattelut siten, että samaa työtehtävää hoitavat henkilöt osallistuivat kukin omiin haastatteluryhmiinsä. Tarkemmin sanottuna tämä tarkoitti sitä, että asumisneuvojat haastateltiin omassa ryhmässään, isännöitsijät omassa ryhmässään ja vastaavasti vuokralvalvojat taas omassa ryhmässään. Päätökseni hyödyntää tämänkaltaista ryh-

mähaastattelutapaa oli aineistonkeruumenetelmällinen valinta, jolla pyrin ohjaamaan kunkin haastattelutilanteen siihen, että ne tuottaisivat juuri kyseisen työtehtävän näkökulmasta olennaista tietoa.

Mikäli ryhmähaastattelut olisi toteutettu sekoitetuissa ryhmissä, olisin kokenut isompana riskinä, että jokin tietty ryhmä olisi saattanut dominoida keskustelua ja joku toinen taas mahdollisesti jäädä taka-alalle. Mahdolliset skismat yhteistyössä tai näkemyksissä olisivat saattaneet tällöin ajaa haastattelutilanteen fokuksen pois relevanteista kysymyksistä. Tarkoitus ei kuitenkaan ole, että haastattelutilanteesta tulee ensisijaisesti ”välienselvittely” tai väittely haastateltavien kesken. Pyrkimykseni oli siksikin siis taata, että tutkimuskysymysten kannalta relevantit näkemykset tulisivat jokaisen työtehtävän näkökulmasta mahdollisimman tasaveroisesti esitettyinä.

4.2 Kerronnallinen- eli narratiivinen lähestymistapa

Yksi tapa haastatteluaineiston analyysin tekemiseksi on narratiivinen menetelmä. Narratiivisessa analyysissä analysoitava kohde nähdään kertomuksenkaltaisena rakenteena, jonka läpi kulkee jonkinlainen ”juoni” ja noudattaa jonkinlaista loogista, ajallista rakennetta. (Jyväskylän yliopisto, 2015; Saaranen-Kauppinen ja Puusniekka, 2006c).

Toisaalta on huomionarvoista, että kertomuksen ajallinen eteneminen ei välttämättä ole aina tasaista. Toisin sanoen kertomus voi sisältää ajallista hyppimistä tapahtumien välillä ja kertomuksen tapahtumat voivat samalla myös tapahtua ”nopeutetusti” tai ”hidastetusti”. Samalla kertomukset voivat sisältää ns. tapahtumien ennakoitua ja yhtä lailla takaumia ja jälkiviisautta. (Hyvärinen, 2010, 74-75) Vastaavasti kuten Hyvärinen (2010, 74) toteaa, voi ajoittain kerronta olla myös iteratiivista, jolloin kertomus kuvaa jotain tiettyä, useampaan kertaan toistuvaa tapahtumaa.

Narratiivista analyysimenetelmää voidaan soveltaa hyvin erilaisiin aineistoihin kuten esim. tekstiin, musiikkiin tai kuviin. (Jyväskylän yliopisto, 2015) Sovelletta-

essa narratiivista menetelmää haastattelun tekemiseen puhutaan ns. narratiivisesta haastattelusta (Saaranen-Kauppinen ja Puusniekka, 2006c). Tässä tutkimuksessa asumisneuvojen, isännöitsijöiden ja vuokravalvojien haastattelut tullaan nauhoittamaan ja litteroimaan, ja analyysi tullaan siten kohdistamaan näihin litteroituihin tuotoksiin.

Kuten Hyvärinen (2010, 72-73) toteaa, kerronnallinen haastattelu ei todellakaan aina ole yksi kokonainen kertomus, vaan saattaa koostua useista, erilaisista jaksoista. Haastattelija saattaa siten toivoa useampia kysymyksiä läpi haastattelun. Tässä tutkimuksessa potentiaali useammasta jaksosta koostuvalle narratiiville nähdäänkin siinä, että haastatelluille esitetyt kysymykset mahdollistavat heidän hyppivän edes takaisin ajassa, kuvaillessaan kokemuksiaan moniammatillisesta yhteistyöstä, Asunto ensin -mallin mukaisesta työstä sekä koulutuksesta ja perehdytyksestä liittyen näihin. Samalla voimme kääntää tämän huomion toisinpäin: Koska ajassa hyppiminen on haastateltaville mahdollista, voisi heillä olettaa olevan paremmat mahdollisuudet myös tuottaa sellaisia vastauksia, jotka ovat relevantteja tutkimuskysymysten kannalta.

Odotusanalyysi

Lienee ymmärrettävää, että toimintaamme ja käytöstämme erilaisissa tilanteissa ohjaa usein erilaiset kirjoittamattomat ”säännöt” ja käsitykset siitä, mikä on normaalia tai tavanomaista. Samalla lienee myös ymmärrettävää, että ihmisten toimiessa totuttujen odotusten vastaisesti tai asioiden tapahtuessa eri lailla kuin voisi lähtökohtaisesti olettaa, syntyy epätietoutta. Pyrkimys tunnistaa haastateltavien kertomuksista odotusten vastaisia tapahtumia kuvastaa odotusanalyysin ydintä (Hyvärinen ym. 2010, 91).

Valjastettaessa odotusanalyysia esimerkiksi haastatteluaineiston tulkitsemiseen, kiinnitetään huomiota haastateltavien tapaan kertoa asioista ja kuvailla niitä. Tarkemmin sanottuna, odotusanalyysin keinoin on mahdollista paljastaa, mitä ne odotukset ovat, joihin haastateltava pyrkii vastaamaan (Hyvärinen ym. 2010, 91). Kuten Hyvärinen (2010, 91) toteaaakin, kertojan huomio keskittyy usein puheessa

juuri siihen, mikä on jollain tapaa odotusten vastaista. Esimerkiksi jotakin tapahtumaa kuvaillessaan haastateltava ei välttämättä pelkästään kuvaa tapahtunutta, vaan voi tuottaa samalla myös käsitystä siitä, mitä olisi voinut tai olisi pitänyt tapahtua. Toisin sanoen haastateltu voi jotakin tapahtumaa kertoessaan tulla samalla kuvailleeksi erilaisia kuvitteellisia vaihtoehtoisia tapahtumankulkuja. Odotusanalyysin kannalta kiinnostavaa ovatkin huomiot niistä asioista, jotka olivat odotettavissa, mutta jäivät silti syystä tai toisesta tapahtumatta (Hyvärinen ym. 2010, 91).

Eräs odotusanalyysin kannalta keskeinen elementti on käytetty kieli ja ilmaisut. Analyysia tehdessä huomiota kiinnitetään siten siihen, minkälaisia sanavalintoja haastateltu käyttää kuvaillessaan tapahtumia. Kielenkäytön ja sanavalintojen kautta haastateltava voi vaikuttaa mm. siihen, näyttäytyvätkö tapahtuneet asiat tai mahdolliset hypoteettiset tapahtumat positiivisina tai kielteisinä. (Hyvärinen ym. 2010, 91-93)

Suunnitellessani odotusanalyysin hyödyntämistä tutkielmaani varten tiedostin, että erilaiset odotukset voisivat hyvin ilmetä aineistossani myös epäsuorasti haastateltujen puheessa. Esimerkiksi kuvaillessaan jotakin moniammatilliseen yhteistyöhön liittyvää haastetta, haastateltu voi tuottaa samalla odotuksia siitä, minkälaista moniammatillisen yhteistyön kuuluisi hänen nähdäkseen ihanteellisessa tilanteessa olla, siis sellaisessa, jossa tuota mainittua haastetta ei ilmenisi. Vastatakseni tutkimuskysymyksiini pyrin tunnistamaan haastattelemieni Y-Säätiössä työskentelevien asumisneuvojien, isännöitsijöiden ja vuokravalvojien puheestaan erilaisia odotuksia, jotka liittyivät heidän keskinäiseen moniammatilliseen yhteistyöhön sekä Asunto Ensin -mallin mukaiseen työhön. Huomionarvoista on tässä tapauksessa osoittaa, että nämä odotukset voivat yhtä lailla ilmentää niin mahdollisuuksia kuin myös haasteitakin.

5 Aineisto

Saatuani tutkimusluvan haastateltavien etsimisen. Kirjoitin potentiaalisille haastateltaville infokirjeen tutkielmastani ja siihen liittyvistä keskeisistä asioista kuten

sen aiheesta, menetelmistä ja tavoitteista sekä aineistonkäsittelystä. Lisäksi laadin suostumuslomakkeen, jonka kukin haastateltava saisi allekirjoitettavaksi. Sekä infokirje, että suostumuslomake lähetettiin Y-Säätiössä työskenteleville asumisneuvojille, isännöitsijöille ja vuokralvojille heidän esihenkilöidensä kautta. Haastateltavaksi ilmoittautui yhteensä 3 asumisneuvojaa, 2 isännöitsijää sekä 4 vuokralvojaa. Kaikki ilmoittautuneet valikoitiin mukaan haastateltaviksi. Tutkielmaa varten toteutetut asumisneuvojen, isännöitsijöiden ja vuokralvojen ryhmähaastattelut pidettiin joulukuun 2022 ja tammikuun 2023 aikana. Kukin ammattiryhmä haastateltiin omassa haastatteluryhmässään tarkoittaen sitä, että asumisneuvojat haastateltiin omassa ryhmässään, isännöitsijät omassa ryhmässään ja vuokralvojat samaten omassa ryhmässään. Kutakin haastattelua varten varattiin n. tunnin verran aikaa.

Siinä missä isännöitsijöiden ja vuokralvojen ryhmähaastattelut toteutettiin etänä, pidettiin asumisneuvojen ryhmähaastattelu ns. ”hybridimallina” tarkoittaen, että osa haastateltavista saapui paikanpäälle haastateltavaksi ja osa taas osallistui etänä. Tämä oli sikäli käytännönläheinen ratkaisu, koska osa haastateltavista saattoi työnsä puolesta olla melko kaukanakin toisistaan eri puolilla Suomea. Yhteisen, kaikille osapuolille sopivan ajankohdan ja paikan sopiminen haastattelua varten olisi siten saattanut viedä hyvin paljon aikaa ja olla siten epäkäytännöllistä.

Haastatteluiden kulkua ohjasi tutkimuskysymysten kannalta relevantit, etukäteen päätetyt teemat, joita olivat asumisneuvonnan, isännöinnin ja vuokralvonnan työnkuvat, näiden kolmen ammattiryhmän keskinäinen moniammatillinen yhteistyö sekä Asunto Ensin -mallin mukainen työ kunkin haastatellun ammattiryhmän tekemän työn näkökulmasta. Samalla näiden teemojen välillä saatettiin ajoittain ”hyppiä” haastattelujen aikana. Keskeistä kuitenkin oli haastattelun avulla saada vastauksia aiemmin esittämiini tutkimuskysymyksiin.

Saatuani kaikki kolme haastattelua pidettyä aloitin nauhoitettujen haastatteluiden litteroinnin. Litteroinnin apuna käytin Microsoft Word:n automaattista litterointi työkalua hyödykseni. Saatuani valmiin automaattilitteroinnin, kuuntelin nauhat vielä kertaalleen ja korjasin litterointiin mahdolliset virheet. Litteroituani kaikkien

kolmen ammattiryhmän kanssa teemahaastattelut aloitin litteroidun aineiston läpikäynnin Atlas.ti -ohjelman avulla. Ensimmäisellä koodauskierroksella pyrin tunnistamaan ja koodaamaan aineistosta osia sen perusteella, mihin tutkimuskysymykseen ne liittyivät. Tämän jälkeen tarkensin koodausta vielä entisestään tarkentamalla koodeja: Esimerkiksi moniammatillisesta yhteistyöstä puhuttaessa tein jatkokoodausta sen mukaan, puhutaanko niistä aiheesta haasteen vai mahdollisuuden näkökulmasta.

5.1 Asumisneuvonnan, isännöinnin ja vuokravalvonnan roolit ja tehtävät

Kunkin ryhmän haastattelussa haastateltavat esittivät näkemyksensä siitä, mitkä asiat ovat heidän oman työnsä ytimessä, mitkä ovat heidän tärkeimmät työtehtävänsä sekä ylipäätään tarkemmin minkälainen heidän työn kuvansa on. Asumisneuvojen haastattelussa asumisneuvontaa kuvailtiin vuokranantajan tarjoamaksi tukitoiminnaksi, jonka keskeisin perustehtävä on asunnottomuuden vähentäminen ja ehkäiseminen niillä keinoilla, joita heillä on käytettävissään. Tarkemmin tämän kuvailtiin ilmenevän asumisneuvonnan pyrkimyksenä yrittää löytää asumisen haasteisiin yhdessä asukkaan kanssa ratkaisuja, jotta asuminen voisi jatkaa. Näitä haasteita olivat mm. vuokranmaksun ongelmat, asunnon huono hoito sekä naapuruusriidat. Asunnottomuuden vähentämisen ja ehkäisemisen jälkeen Y-Säätiön asukkaiden asumisviihtyvyyden ja -olosuhteiden parantaminen sekä kehittäminen koettiin asumisneuvonnan tärkeimmiksi tavoitteiksi.

”No siis varmaan, jos miettii meidän toimenkuvaa niin häätöjen estäminen, asumisviihtyvyyden lisääminen, erityisryhmien asuttaminen, vuokravelkojen hoitaminen.” -Asumisneuvoja 1

Pohtiessaan oman työnsä pääfokusta, haastatellut isännöitsijät päätyivät kuvailemaan isännöitsijän roolia tekniseksi sekä tietäntyyppiseksi koordinaattoriksi. Näistä ensimmäisellä haastateltavat isännöitsijät tarkoittivat sitä, että isännöitsijän vastuulla on kiinteistöjen ja asuntojen kunnosta huolehtiminen. Toisin sanoen isännöitsijän tehtävänä näyttäytyi tältä osin pitää asunnot siinä kunnossa, että asukkaiden on hyvä olla niissä, ja jotta Y-Säätiö pystyy tarjoamaan kohtuuhintaista asumista. Koordinaattorin rooli isännöitsijän työssä ilmeni tilanteissa, joissa

moniammatillista yhteistyötä aletaan käynnistämään. Esimerkiksi taloyhtiössä olevan häiriön tai naapuririidan ilmetessä isännöitsijän esitettiin olevan usein ensimmäinen henkilö, jonka tietoon kyseinen tilanne tulee. Isännöitsijän tehtäväksi tulee siten usein tämänkaltaisessa tilanteessa työskentelyn käynnistäminen ja niin asukkaiden kuin myös työskentelyyn mukaan tulevien ammattilaisten kontaktointi.

”Jos ei nyt ihan suoraan asunnon asunnottomuustyön tukemista, mutta kuitenkin sitä, että me pidetään asunnot siinä kunnossa, että me pystytään tarjoamaan tämmöistä kohtuuhintaista asumista.” -Isännöitsijä 2

”Se ensimmäinen kontakti niistä jostain haasteista ja ongelmista niin tulee monesti isännöintiin ja sitä kautta me lähdetään sitten purkaan tälle eri ammatti ryhmälle” -Isännöitsijä 2

Haastatellut vuokralvalvojat esittivät vuokralvalvonnan päätehtäväksi sen, että saatavat saadaan perittyä eli esimerkiksi että Y-Säätiön vuokralaisten vuokranmaksut tulee hoidettua asianmukaisesti. Vastaavasti asukkaat voivat myös itse olla vuokralvalvontaan yhteydessä vuokranmaksusta sopimiseksi. Vuokralvalvonta seuraa vuokralaisten vuokranmaksua ja on heihin tarvittaessa yhteydessä vuokranmaksusta sopimiseksi.

Perintä- sekä häätöprosessissa vuokralvalvonnalla on olennainen rooli. Mikäli vuokralainen velkaantuu maksamattomien vuokrien takia voi vuokralvalvonta siirtää hänen velkansa perintään. Samalla vuokralvalvonta on mukana edistämässä asukkaan häätöprosessia, mikäli asuminen ei voi enää esimerkiksi maksamattomien vuokrien takia jatkua. Perinnän lisäksi vuokralvalvojan tehtäviin esitettiin lukeutuvan niin vuokrareskontran, vesilaskujen tasausten sekä vakuuksien hoitaminen.

”No vuokralvalvonnan päätehtävänä on tietenkin se, että saadaan saatava perittyä.” -Vuokralvalvoja 1

6 Tutkimustulokset

Seuraavaksi kuvailen keskeiset löydökset haastatteluaineistostani. Tutkimustulosten osalta olen tunnistanut aineistosta keskeisiä teemoja, joita käsittelevää puhetta olen tulkinut odotusanalyysin keinoin.

6.1 Ongelmallinen vastuu

Kullakin haastatellulla ammattiryhmällä tuntui haastattelujen perusteella olevan melko yhteneväinen näkemys omasta työnkuvasta ja tärkeimmistä työtehtävistä. Katson alla olevan asumisneuvojan lainauksen olevan tästä käypä esimerkki.

”Joo tätä me ollaan jumpattu sen verran niinku tiiminä, ihan jo niinku rahotusten takia. Tän ei pitäis olla meiän tiimissä kovin epäselvää, ei pitäis olla kovin eriäviä mielipiteitä, mikä meiän perustehtävä on.” -Asumisneuvoja 1

Asumisneuvoja 1:n näkemys oman tiimin sisällä jaetusta yhtenäisestä visiosta oman työn sisällöistä ja perustehtävästä toistui myös vuokravalvojien ja isännöitsijöiden haastatteluissa. Huomionarvoista on, että asumisneuvojien haastattelussa Asumisneuvoja 1 ei pelkästään totea tiimin sisällä vallitsevan yksimielisyyttä asumisneuvonnan työnkuvasta, vaan luo myös odotuksen siitä, että tiimin sisällä työnkuvan ei myöskään pitäisi olla kovinkaan epäselvä taikka herättää keskenään ristiriitaisia näkemyksiä heidän perustehtävästään. Toteamalla asiaa olevan ”jumpattu sen verran” Asumisneuvoja 1 antaa toki samalla ymmärtää, että aihetta on kuitenkin käsitelty melko paljon. Samankaltaiset ajatukset tulivat impliittisesti ilmi myös vuokravalvojien ja isännöitsijöiden haastatteluissa ainakin osittain siinä, että kummassakaan haastattelutilanteessa haastateltavat eivät kyseenalaistaneet tai kieltäneet toistensa käsityksiä omasta työnkuvasta ja perustehtävästä.

Yksi keino, jolla eri ammattiryhmien työnkuvista tai heille keskeisistä työtehtävistä luotiin jonkinlaisia odotuksia, oli haastateltavien tapa puhua ”tonteista”. Tässä yhteydessä käytettävää tontti -käsitettä käytettiin kunkin ammattiryhmän haastattelussa. Puhumalla siitä, että jokin työtehtävä kuuluu tietyn ammattilaisen tontille,

haastateltavat rakensivat käsitystä moniammatillisen yhteistyön osapuolten rooleista. Omalle tontille kuuluvista tehtävistä puhuminen näyttäytyi siten keinona tehdä näkyväksi rajanvetoa siinä, mitkä työtehtävät kuuluvat itselle ja vastaavasti miktä taas kuuluvat muille ammattilaisille. Aineistossa esiintynyt puhe tonteista ilmensi ja vahvisti samalla näkemystä siitä, että moniammatillisessa yhteistyössä kaikkien ei tarvitse hoitaa kaikkea.

”Ja kun se on siihen asuntoon liittyvissä asioissa niinku just näitä teknisiä asioita, niin se tulee meille (isännöintiin) ja sitten kun se on niinku asumisen haasteisiin liittyvä, niin sit se menee asumisneuvontaan, että niinku musta näitten meidän työtehtävien tarkoituskin on se, että kaikkien ei tarvitse hoitaa kaikkea, että sitten sä voit tavallaan käsittääsi päästää niinku ne mitkä ei niin sanotusti sun tontille niin paljon kuulu.” -Isännöitsijä 1

”Mutta harvemmin otetaan niin kun otetaan yhteyksiä asumisneuvojan puolesta mihinkään esim. sosiaalitoimeen, että se on niin kun asumisneuvojan tontti se.” -Vuokravalvoja 2

”Samaan aikaan hoidetaan samaa casea niinku omilla tonteillamme” -Asumisneuvoja 1

Mahdollisuus päästää tarvittaessa omalle tontille kuulumattomat vastuut ja tehtävät muiden ammattilaisten hoidettavaksi näyttäytyi toivottavana ja yhteistyötä selkeyttävänä asiana. Samalla odotus siitä, että moniammatillista yhteistyötä tehtäessä kukin ammattilainen osaa oman asiansa oli osoitus luottamuksesta siihen, ettei moniammatillista yhteistyötä tekevien ammattilaisten ole tarpeen kuluttaa liialti omaa työpanostaan sellaisiin asioihin ja työtehtäviin, jotka eivät kuulu omalle tontille. Ammattilaisten keskuudessa vallitsi täten yhteneväinen käsitys siitä, että jokaisella moniammatillisen yhteistyön osapuolella on jotain erityisosaamista, eikä kaikkien ammattilaisten tarvitse laajamittaisesti hallita kaikkia asioita. Esimerkiksi isännöitsijälle ohjautunut kysymys, joka liittyy täysin vuokranmaksuun, on hänelle luontevaa ohjata suoraan eteenpäin vuokravalvontaan. Riittäväksi oman työn näkökulmasta nähtiin se, että ammattilainen omaa tietyt perustiedot asukkaan kohtaamisesta sekä palveluohjaamisesta. Tällä tavoin esimerkiksi apua tarvitseva asukas voidaan ohjata aina oikean tahon puoleen.

”Mä itse jotenkin tietyllä tavalla niin pidän siitä, että mulla on semmoiset ihan basic perustiedot yli ylipäänsä kaikesta niinku palvelun ohjaamisesta, että se... Niin niillähän sitten niitä häätöjä ja niitä estetään jne., mutta mä en koe niinku tarpeelliseksi kauhean laajamittaisesti hallita sitä asiaa” -Vuokravalvoja 3

Siinä missä kunkin ammattiryhmän työnkuva vaikutti näyttävästi hyvinkin selkeänä heille itselleen, näyttäytyi pohdinta muiden ammattiryhmien työnkuvien asemoitumisesta suhteessa omaan työnkuvaan vähemmän yksiselitteiseltä. Aineistossa kuvailtiin moniammatillisia yhteistyötilanteita, joissa haastateltavat katsoivat toisella ammattilaisella olleen erilainen näkemys haastateltavan työkuvaista ja vastuista, kuin haastateltavalla itsellään. Esimerkiksi asumisneuvojen haastattelussa tuotiin esiin näkemys siitä, että asumisneuvojan ja isännöitsijän moniammatillisessa yhteistyössä voi olla ns. rajanvetoon liittyviä haasteita, näkemys, joka osittain toistui myös isännöitsijöiden haastattelussa. Yhtenä syynä asumisneuvonnan haastattelussa esitettiin tähän ammattiryhmien ajoittain toisistaan eriävät näkemykset siitä, mitä toisen ammattiryhmän tehtäviin kuuluu.

”Ja mä luulen, et se rajanvedon takia se ongelma on. Ja sit ehkä se, että isännöitsijöillä saattaa olla joku kokemus siitä mitä asumisneuvojan tulisi tehdä tai missä asumisneuvojan työpanos olisi paremmin käytetty kuin tässä nykyisessä tavassa toimia, joka saattaa näkyä sellasessa: ”Miksi te teette tällasta työtä ettekä tällasta työtä?”. Et saatetaan esittää toiveita millasta työtä meidän kannattaisi tehdä” -Asumisneuvoja 1

Yllä oleva lainaus asumisneuvojen haastattelusta kuvailee tilannetta, jossa moniammatillisen yhteistyön yhdellä osapuolella, tässä tapauksessa isännöitsijällä on asumisneuvojan mukaan tiettyjä odotuksia siitä, mitä yhteistyön toisen osapuolen, tässä tapauksessa asumisneuvojan, vastuisiin kuuluu. Ristiriita syntyy siitä, että ensimmäisen osapuolen käsitys poikkeaa toisen puolen käsityksestä. Ilmiö tuntui olevan kytköksissä samankaltaisiin ammatti-identiteettiin ja osaamiseen liittyviin kysymyksiin kuin Sandströmin ym. (2018) sosiaali- ja terveysalan moniammatillista yhteistyötä käsittelevässä tutkimuksessa: Asiantuntijoiden rooleista sekä ammattiryhmien välisistä vastuurajoista ei vallinnut aina yksimielisyyttä eri ammattiryhmien kesken.

Kysymys siitä, mitkä tehtävät tai vastuut kuuluvat kenenkin ammattilaisen tontille on eittämättä tärkeä, ja tämä näkemys tuotiinkin esiin aineistossa. Samalla aineistossa tunnustettiin, ettei moniammatillisuus voi myöskään tarkoittaa sitä, että kaikki tekevät kaikkea, vaan tarvitaan myös selkeää työn- ja vastuun jakoa. Tämän struktuurin ja johdonmukaisuuden puuttuminen nähtiin uhkana moniammatillisen yhteistyön onnistumiselle. Yhtenä riskinä tunnustettiin rajojen hämärtyminen, jolloin osapuolille ei ole enää selkeää ajatusta siitä, mitä työskentelyssä on tapahtumassa, kenellä on mikäkin asia hoidossa tai kenellä jos jollain on mahdollisesti vetovastuu työskentelyssä. Alla olevassa vastauksessaan Isännöitsijä 2 antaakin ymmärtää, että moniammatillisuus -käsitteen väärin ymmärtäminen on vähintäänkin ajoittain toistuva haaste.

”Moniammatillisuushan ei tarkoita sitä, että kaikki tekee kaikkea siellä. Se menee joskus vähän sekasin ja sitten se, että jos on tämmöistä niinku jaettua vastuuta niin helposti se tarkoittaa sitä, että kellään ei lopulta olekaan sitä vastuuta hommasta, että se menee semmoiseksi pullataikinaks.” -Isännöitsijä 2

Odotusanalyysin näkökulmasta voisi todeta, että aineistossa tunnustettiin toimivan ja hyvin organisoidun moniammatillisen yhteistyön voivan tehostaa työskentelyä sekä selkiyttää työnjakoa. Yllä oleva lainaus isännöitsijöiden haastattelusta taas teki näkyväksi sitä haastetta ja sudekuoppaa, johon moniammatillinen yhteistyö voi kompastua. Tämä odotus selkeästä vastuusta ja työnjaosta on omiaan vahvistamaan samaa, mitä Kontio (2010, 9) sekä Vierula ym. (2019, 299) ovat todenneet: Moniammatillinen yhteistyö ei pääse täyteen kukoistukseensa vaan sillä, että eri osaajat laitetaan työskentelemään yhdessä, vaan tarvitaan myös muutakin sen tueksi. Yhtenä tällaisena vastuuta ja työnjakoa selkeyttävänä tekijänä isännöitsijät mainitsivatkin myös työnantajan, joka voi edesauttaa hyvän moniammatillisen yhteistyön toteutumista mm. selkeyttämällä työntekijöille heidän tehtäviään ja toimenkuviaan.

Yhtenä työtehtävien rajaamiseen ja vastuuseen liittyvänä aiheena nousi aineistossa esiin myös ns. päällekkäinen työ. Tällä tarkoitettiin tilanteita, joissa yksi ammattilainen saattoi toimia sillä virheellisellä olettamuksella, että toinen ammattilainen ei ole vielä suorittanut jotakin työtehtävää. Vastaavasti päällekkäisenä tai ”turhana työnä” nähtiin tilanteet, joissa jokin toimenpide nähtiin kierrätettäneen

”turhaan” toisen ammattilaisen kautta sen sijaan, että sen olisi hoitanut ammattilainen, jolle se alun perin ohjautui tai tuli tietoon. Esimerkiksi asumisneuvonnan ja vuokravalvonnan välillä koettiin ajoittain tapahtuvan päällekkäistä työtä mitä tulee asukkaiden vuokranmaksuun liittyviin kysymyksiin.

6.2 Tavoitettavuus ja tiedonkulku

Aiemmassa moniammatillista yhteistyötä käsittelevässä kirjallisuudessa ja tutkimustiedossa yhdeksi yhteistyön kipuilukohdaksi, mutta samalla myös hyvän yhteistyön mahdollistajaksi on tunnistettu ammattilaisten keskinäinen tavoitettavuus. (esim. Sandström ym., 2018) Tämä sama teema esiintyykin Y-Säätiön asumisneuvojien, isännöitsijöiden kuin myös vuokravalvojen haastatteluissa. Moniammatillisen yhteistyön yhtenä olennaisena mahdollistajana nostettiin esiin se, että toinen on tavoitettavissa ja saatavilla. Alla olevat kaksi lainausta haastatteluaineistosta ovat esimerkkejä haastateltujen kokemasta matalasta kynnyksestä ottaa toiseen yhteyttä aina silloin kun on tarve. Näiden yhteydenottojen koettiin mahdollistavan oman työn kannalta olennaisen tiedon saamisen.

”Mulla tulee ihan ensimmäiseksi mieleen, niin se semmoinen tosi matala kynnyks ottaa yhteyttä puolin ja toisin. Eli eli tota niin ei ole niinku asiaa mistä ei voisi ottaa yhteyttä ja niin pientä asiaa ei ole.” -Vuokravalvoja 3

”Se kynnyks ottaa yhteyttä on meille todella matala, kun voidaan tavata kasvotusten niin tota tavallaan se on helpottanut sitä ja sitten ehkä niinku tavallaan just tää että sieltä on niinku selvinnytkin nyttten ehkä sitten helpommin niitä asioita, että tota voi olla jotenkin löytynyt helpommin niitä, mutta jotenkin ne keis-sit on tullut niin kun pomsahtele tässä kun sitten jaetaan sitä tietoa ihan tällaisessa arkipäivän työyhteisön puheessa ja muussa.” -Isännöitsijä 1

Haastateltujen puheessa tuotetaan odotusta tavoitettavissa olevista moniammatillisesta yhteistyöstä, jossa osapuolet ovat toistensa saatavilla. Ihanteellisessa tilanteessa kynnyks ottaa yhteyttä toiseen ammattilaiseen koetaan matalaksi. Kuten yllä olevassa Vuokravalvoja 3:n lainauksessa todetaan, ilmenee matala yhteydenoton kynnyks tunteena siitä, ettei mikään asia ole liian vähäpätöinen syy ottaa yhteyttä toiseen. Ymmärrettävästikin matala yhteydenoton kynnyks on haastateltavien mukaan tuottanut hyvinkin hedelmällistä moniammatillista yhteistyötä,

jossa eri ammattiryhmän edustajat ovat yhdistäneet omat tietonsa sekä osaamisensa, ja näiden pohjalta suunnitelleet työskentelyä esimerkiksi erilaisissa asiakkaan ohjaustilanteissa. Ammattilaisten keskinäinen ”Mitäs me voitaisiin tässä tilanteessa nyt tehdä?” -tyyppinen asiakascasen pallottelu ja puiminen saattoi antaa uutta perspektiiviä ja samalla myös sitä kautta synnyttää yhdessä oivallettuja ratkaisuja.

”Tuosta vuokravalvonnasta et tehään sitä et suunnitellaan yhdessä et mitä sen asukkaan tilanteessa voitais tehdä, mitä siinä vuokravetkatilanteessa. Niinku tavallaan et se vuokravalvonnan näkemys ja asumisneuvonnan näkemys ja yhdessä suunnitellaan, et miten edetään asukkaan kanssa siinä tilanteessa.” -Asumisneuvoja 3

Mielenkiintoisesti tavoitettavuudesta sekä tiedonkulusta puhuttiin haastatteluissa myös haasteiden näkökulmasta. Haastateltavat toivat muun muassa esiin kokemuksia tilanteista, joissa he olisivat tarvinneet toisen ammattilaisen apua tai konsultaatiota, mutta eivät syystä tai toisesta olleet tavoittaneet heitä. Tämä saattoi aiheuttaa turhautumisen tunteita sekä ehkäistä moniammatillisen yhteistyön syntymistä.

”Että täällä meidän alueella niin on ollut aikaisemmin tilanne, että toki on ollut oma asumisneuvota, mutta ne on ollut vähän heikommin ehkä tavoitettavissa, niin sitten mä niinku omalta kohdaltani niin tavallaan on sitten vinyt niinku tavallaan itsekseni sitä asiaa eteenpäin.” -Isännöitsijä 1

”Et on ollut joku tapaus, mihin koin, että olisin tarvinnut niinku ehkä asumisneuvonnan tukea vähän edes sellaista ajatustenvaihtoa, että täällä oon aika sellainen omatoiminen ja pystyn kyllä hoitaa niinku silleen itsenäisesti, mutta tavallaan sellaista niinku ajatustenvaihtoa ehkä oli tässä lähinnä, että ”Mitä mä nyt teen? Mikä tässä olisi nyt se?”, ja että kun just asumisneuvojilla saattaa tai ajattelin että saattaa olla siitä henkilöstä jotain tietoa. Niin sitten saattaa olla, että ”No antaa olla” kun en mä saa mitään tukea ja että kun ei sähköpostiin ei vaikka vastattu tai puheluun tai muuta niin ei sitä nyt kovin montaa viestiä jaksa samasta asiasta niinku laittaa.” -Isännöitsijä 1

Kuten yllä olevista isännöitsijän kahdesta haastattelulainauksesta havaitaan, koettiin yhteistyön kannalta ongelmalliseksi tilanne, jossa toista osapuolta ei tavoiteta halutulla tavalla eikä odotus tavoitettavissa olevasta yhteistyökumppanista toteudu. Vaikka Isännöitsijä 1 kuvailee itseään omatoimisena ja itsenäiseen työs-

kentelyyn kykenevänä, kokee hän toisen ammattilaisen kanssa tehtävän ajatus-
 tenvaihdon tärkeänä työskentelynsä kannalta. Yhtenä syynä hän esittää tähän
 sen, että toinen ammattilainen saattaa omata työskentelyn kannalta tietoa, joka
 voi hyödyttää isännöitsijää tavalla tai toisella. Tämä toteutumaton odotus ammat-
 tilaisten keskinäisestä ajatustenvaihdosta on haastatellun isännöitsijän puheessa
 manifestoitunut turhautumisen tunteeksi, joka on saattanut johtaa tilanteeseen,
 jossa alun perin kaavailtua yhteistyötä ei lopulta ole syntynyt.

Vuokralvojen haastattelussa tavoitettavuuden ongelmaa puitiin myös. Vaikka
 niin asumisneuvonnan kuin isännöinnin tavoitettavuus koettiin päällisin puolin
 vuokralvojen näkökulmasta hyvänä, tunnistivat he tiettyjä tavoitettavuuden
 haasteita, jotka liittyivät rakenteellisiin seikkoihin sekä työn rytmitykseen. Yksi
 konkreettinen esimerkki tästä on tilanteet, joissa vuokralvontaan ohjautuu
 asukkaalta puhelu, jonka asian selvittely kaipaisi pikaisesti isännöinnin tai asu-
 misneuvonnan apua. Näissä tilanteissa vuokralvojat totesivat olevan ongelmal-
 lista se, ettei puhelua voi suoraan yhdistää toiselle ammattilaiselle, esimerkiksi
 isännöitsijälle. Niin ikään myös asumisneuvonnan osalta koettiin ajoittain haas-
 teelliseksi se, ettei heillä ole kiinteitä puhelinaikoja tai ”päivystyspuhelinta”, johon
 voisi aina ottaa yhteyttä. Lisäksi isännöitsijöiden osalta todettiin, että heidän
 työnsä ajoittuvat usein sillä tavoin, että loppukuukaudesta he ovat pääsääntöi-
 sesti kiireisempiä ja eivät siten aina yhtä nopeasti tavoitettavissa silloin.

*”Sanon sen verran isännöitsijöistä, että mä koen välillä hankalaksi sen, että jos
 asukas niin kun jostain hyvityksestä haluaa hyvitystä sun muuta niin mä en voi
 niinku yhdistää sitä puhelua isännöitsijälle vaan mun pitää yhdistää se asiakas-
 palveluun ja puheluihin ja asiakaspalvelu sitten katsoo voiko sille yhdistää tai
 mitä sille nyt sit tapahtuukaan et mielellään yhdistäisin sen puhelun suoraan
 isännöitsijälle, mutta kun sehän ei ole luvallista.” -Vuokralvoja 2*

*”Me ollaan 9-15 puhelimesta. Meillä on aina joku paikalla, välttämättä asumis-
 neuvonnassa ei ole. Silloin kun sä tarvitset pikaisesti, niin siellä ei ole. Mä oon
 ymmärtänyt, että asumisneuvonnassa ei ole puhelinaikaa” -Vuokralvoja 2*

Tavoitettavuus puhelimitse tai sähköpostitse ei ollut ainoa yhteydenpitoon ja ta-
 voitettavuuteen liittyvä puheenaihe aineistossa. Tämän ohella haastatellut pohti-
 vat myös fyysisen tavoitettavuuden eli ns. ”face-to-face” -kohtaamisen tärkeyttä

moniammatillista yhteistyötä tehtäessä. Tarkemmin aineistossa tuotiin useampaan kertaan etenkin isännöitsijöiden ja asumisneuvojen haastatteluissa esiin sen tärkeyttä, että ammattilaisille on tarvittaessa mahdollisuus kohdata toisensa sekä asukkaan fyysisesti, koska sen koettiin tuovan työskentelyyn jotain, mitä esimerkiksi puhelimitse tai sähköpostitse toteutettava yhteistyö mahdollista samalla tavalla.

”Niitten asioiden pitää jotenkin elää siinä käytännössä ja niinku paikan päällä, että päästään näkemään, päästään käymään ja voidaan lähteä tavoittelemaan. Toki se puhelin ja sähköpostikin yksi, mutta se on vähän semmoista kosmeettista: Se jää vähän köykäiseksi ja sit me ollaan vähän sen tiedon varassa, että mitä joku sanoo, kuin että me saataisiin sovittua kotikäyntiä sinne asukkaan luo. Siinä me tavattaisii, se ihminen ja nähtäisiin siinä vähän, että onko huolta ja murhetta jo ehkä habituksen tai sen huoneiston kunnon perusteella. Ja sitten taas, jos hän ehdottomasti ei halua tavata eikä halua päästää asunnolleen, niin sekin on tietty signaali jo siitä, että meillä on ehkä jotain murhetta siellä odotettavissa.” -Isännöitsijä 2

Asumisneuvonnan haastattelussa tunnistettiin niin ikään ammattilaisten keskinäisen kasvokkain, työnarjessa tapahtuvan kohtaamisen merkityksen. Eritoten koronapandemian aikana työskentelyn tapahduttua pääsääntöisesti etänä, koettiin näiden kasvokkain tapahtuvien kohtaamisten jääneen vähemmälle, mikä saattoi johtaa mm. tiedonkulullisiin haasteisiin työskentelyssä. Sen lisäksi, että yhteydenpito itsessään saattoi olla ajoittain heikompaa kuin ennen, voi myös puhelimitse ja sähköpostitse tapahtuvassa viestinnässä puuttua sellaiset elementit kuten ilmeet, äänensävy sekä eleet, jotka muutoin saattaisivat osiltaan vaikuttaa viestinnän luonteeseen. Niin asumisneuvojen kuin isännöitsijöiden puheessa toimivan moniammatillisen yhteistyön onnistumisen katsottiin edellyttävän tarvittaessa mahdollisuuden fyysiseen kohtaamiseen: Tämä tarkoitti mm. mahdollisuutta kävellä työkaverin huoneeseen puhumaan mieltä askarruttavasta casesta ja pohtimaan ratkaisuja yhdessä tai vaikkapa mahdollisuutta mennä asukkaan luokse kotikäynnille.

”Korona-aikana tuli huomattua et ku ei niinku samalla tavalla nähny ihmisiä ja päässy pallottelee juttuja toisten ovilla nii siel rupes polut välillä vähä eriytymään. Et tuli vähä sellasii väärinymmärryksii et mitä ei ehkä aikasemmi ollu.” -Asumisneuvoja 3

Kuten aiemmassa moniammatillisen yhteistyön mahdollisuuksia ja haasteita käsittelevässä tutkimustiedossa (mm. Collin ym., 2012, 36-40) on todettu, myös ke-
 räämässäni aineistossa ammattilaisten keskinäistä tiedonkulkua todettiin ajoittain
 haittaavaan epäyhteneväiset toimintaperiaatteet. Esimerkiksi kirjattaessa tietoa
 työskentelyn etenemisestä yhteisiin tietojärjestelmiin näyttäytyi ongelmallisena
 se, että kirjaamisen tavat olivat valitettavan usein epäyhteneväiset ei pelkästään
 eri asumisneuvonnan, vuokra- ja isännöinnin kesken, vaan ajoittain
 myös eri työntekijöiden kesken saman ammattiryhmän sisällä. Tämänkaltaiset ti-
 lanteet, joissa yhteisiin tietojärjestelmiin tehdyt kirjaukset näyttäytyivät epäselvinä
 toisille ammattilaisille, saattoivat aiheuttaa ns. ”tuplatyötä”, jossa epäselvän kir-
 jauksen havainnut ammattilainen joutui ottamaan erikseen yhteyttä kirjauksen
 tehneeseen ammattilaiseen pyytääkseen lisäselvityksiä.

*”Et saattaa olla puutteellisia kirjauksia tai sitten tosiaan meille, jos on siirretty
 asian hoitaminen nii ei oo tullu meille se tieto. Toki sit voi soittaa sinne vuokra-
 valvontaan ja selvittää sitä, mut sit se on toki aina semmosta lisätyötä.” -Asu-
 misneuvoja 2*

Haastateltavien puheessa tuotettiin toivetta ja jonkinlaista ihanteellista tilaa, jossa
 moniammatillista yhteistyötä tekevät ammattilaiset omaavat yhteisesti jaetut toi-
 mintatavat, jolloin tietokatkoja ei synny. Epäyhteneväiset kirjaustavat olivat yksi
 asia, joka rikkoi tätä odotusta ja tuotti epätietoisuutta sekä ylimääräistä vaivaa
 ammattilaisille ns. tuplatyönä. Puutteelliset tai epäselvät kirjaukset saattoivat sa-
 malla aiheuttaa joskus tuplatyötä myös siitä näkökulmasta, että ammattilaiset
 saattoivat lähteä edistämään sellaista asiaa, jonka joku muu ammattilainen oli jo
 hoitanut.

6.3 ”Hyvä kyttä, paha kyttä”

Aineistossani ilmeni kiinnostava seikka asiantuntijoiden rooleista moniammatil-
 lista yhteistyötä tehdessä. Kyseessä on ilmiö, josta käytän itse nimitystä ”hyvä
 kyttä, paha kyttä” -ilmiö. Haastateltavien puheessa luotiin odotuksia siitä, kuinka
 mukavana tai ikävänä eri ammattiryhmät näyttäytyvät asukkaiden näkökulmasta.
 Yksi tapa tämän ilmenemiselle oli ajatus siitä, että tietyn ammattiryhmän työn-

kuva voi käsittää sellaisia työtehtäviä, joita hoitaessaan he voivat joutua asukkaan silmissä ikävän ihmisen rooliin. Kuvaillessaan työnkuvaansa ja rooliaan haastatellut vuokralvalvojat esittivät vuokralvalvojan joutuvan ottamaan välillä tämän ns. ikävän ihmisen roolin mitä tulee vuokralvelkoihin ja niistä mahdollisesti seuraavaan häätöhaasteeseen.

”Vuokralvalvojat tietenkin on ne niin sanotusti inhottavat ihmiset. Vuokrausneuvottelijat ovat niinku niitä kivoja, kun ne antaa asuntoja ja me ollaan sitten taas niinku niistä se, että tota me peritään ja me ollaan niinku se perintäpuoli siellä niin.” -Vuokralvalvoja 1

”Ollaan haasteen tekijöitä... Häädetään ihmisiä.” -Vuokralvalvoja 2

Aiemmin esitetyt kaksi lainausta vuokralvalvojien haastattelusta ilmensivät vuokralvalvojan työhön kuuluvaa ”inhottavan ihmisen” roolia, jossa he joutuvat työnkuvansa puolesta tekemään asukkaan kannalta epätoivottavia asioita kuten perimään vuokrasaatavia sekä tarvittaessa edistämään maksamattomista saatavista aiheutuvia häätöjä. Odotus vuokralvalvojan roolista ”inhottavana ihmisenä” materialisoituikin silloin tällöin kohtaamisissa asukkaiden kanssa. Esimerkiksi vuokralvelkaantunut asukas, saattoi välillä kohdistaa tyytymättömyyttään vuokralvalvojiin henkilöinä. Tästä syystä johtuen vuokralvalvojan ammatin kannalta nähtiin keskeisenä kyky suodattaa tarvittaessa asukkaiden vuokralvalvojiin kohdistamat, henkilökohtaisuuksiin menevät ulostulot ja kovettaa itsensä kestäämään rajumpaakin kritiikkiä.

”Kun välillä sieltä asiakkailtakin tulee kylmää kyytiä, että ei se nyt... Se pitää vähän niin kun ajatella ne puhelutkin niin että se ei ole henkilökohtaista, vaikka ne asukkaat kohdistavatkin sen sinuun sen mitä sä teet työksesi.” -Vuokralvalvoja 2

”Vaikka se menee niinku henkilökohtaisuuksiin välillä, että se pitää niinku osata itsensä, vähän niinku kovettaa siihen” -Vuokralvalvoja 2

Toisaalta taas huomionarvoista oli myös haastateltujen vuokralvalvojien tekemä huomio siitä, ettei häätäminen ole ensisijainen keino esim. vuokranmaksun ongelmien tapauksessa, vaan asukkaan tilanteeseen pyritään ensin löytämään muita ratkaisuja kuten esimerkiksi maksusuunnitelman sopimisen vuokralvelasta, jotta puuttuvat saatavat saataisiin perittyä. Tarkemmin he kuvailivat vuokralvalvonnan tekevän töitä mahdollisuuksien mukaan viimeiseen hetkeen, aina ulosottomiehen

määräämään muuttopäivään asti, jotta vuokralaisen asuminen voisi jatkua. Tämä pyrkimys yrittää mahdollisuuksien mukaan estää vuokravelkaantuneiden asukkaiden tilanteita päätyvästä häätöön oli myös yksi tapa, jolla Asunto Ensin -mallin mukainen työskentely näyttäytyi kenties kaikkein konkreettisimmin vuokravalvojen työssä.

Myös muissa kuin vuokravalvojen haastattelussa esiintyi puhetta koskien kuvailemaan ”hyvä kyttä, paha kyttä” -ilmiötä, ja etenkin isännöitsijöiden haastattelussa tämän teeman ääreelle päästin kiinnostavalla tavalla. Yksi esimerkki näiden roolien ilmenemisestä oli tilanteet, joissa isännöitsijän tietoon tulee taloyhtiössä häiriötä aiheuttava asukas. Isännöitsijä voi lähteä tällöin selvittämään tilannetta suoraan häiriötä aiheuttaneen asukkaan kanssa tai vastaavasti myös ottaa esimerkiksi asumisneuvojan työskentelyyn mukaan työpariksi. Vaikka tavoitteena on niin isännöitsijällä kuin asumisneuvollakin toki saada asumisen häiriötilanne ratkaistua, nostivat aineistossa isännöitsijät kuitenkin esiin sen, että asumisneuvojan ja isännöitsijän kunkin tulokulmat tilanteeseen voivat poiketa toisistaan. Siinä, missä asumisneuvojan rooli näyttäytyi enemmän ”hyvänä kyttänä” joutui isännöitsijä välillä ottamaan ”pahan kytän” -roolia.

”Me katsotaan sitä just eri lähdöllä, että mä en ehkä näekään, että se on meidän isännöitsijöiden ensisijainen tehtävä soittaa sitä puhelua sille asukkaalle, että ”Hei, että huomioi toiset asukkaat” vaan sitten kun se tulee meille niin me ollaan se ilkeä, joka laittaa sen huomautuksen tai varoituksen.” -Isännöitsijä 1

”Eikä me soiteta niin sanotusti niin vähän karrikoidusti niitä ”päänpajauspuheluita”, että se on ehkä sitten tavallaan asumisneuvonnan tehtävä.” -Isännöitsijä 1

Aineistossa esiintynyt ”hyvä kyttä, paha kyttä” -ilmiö nousi kussakin haastattelussa useampaan otteeseen esiin. Muutamassa näissä tapauksissa ilmiön taustalla tuntui vaikuttavan tekijät, jotka liittyvät jollain tapaa ammatillisiin näkemyseroihin eli siihen, mikä nähdään keskeisenä oman työnkuvan kannalta kuin myös odotuksiin toisen ammattilaisen työnkuvasta. Yllä oleva lainaus isännöitsijöiden haastattelusta ilmentää isännöitsijän odotusta asumisneuvojan ”hyvän kytän” -roolista. Vaikka haastatteluissa todettiin kunkin ammattiryhmän pääta-

voitteena olevan tavalla tai toisella Y-Säätiön asukkaiden auttaminen, tunnistettiin haastatteluissa kuitenkin kullakin ammattiryhmällä olevan myös omia, toisistaan poikkeavia tavoitteita.

”Ja must yks aika merkittävä haaste ehkä asumisneuvonnan ja isännöinnin yhteistyössä on se et meidän tavoitteet on välil tosi erilaisia.” -Asumisneuvoja 3

Yllä oleva asumisneuvojan toteamus oli yksi esimerkki aineistossa esiin nouseesta asumisneuvonnan ja isännöinnin moniammatillisen yhteistyön haasteesta, jonka nähtiin liittyvän asumisneuvonnan ja isännöinnin ajoittain keskenään poikkeaviin työskentelyn toimintatapoihin ja tavoitteisiin. Tämä oli sikälikin mielenkiintoista, sillä epäyhtenäiset toimintaperiaatteet on myös aiemmassakin moniammatillista yhteistyötä käsittelevässä tutkimustiedossa näyttäytyneet tietynlaisena kipuilukohtana (mm. Collin ym., 2012, 37-38; Sandström ym., 2018).

Aineistossa esiin nostetut ammattilaisten keskenään epäyhteneväiset toimintatavat ja erilaiset tavoitteet saattoivat osiltaan selittää myös aiemmin mainittua ”hyvä kyttä, paha kyttä” -ilmiötä. Esimerkiksi asumisen häiriötilanteen selvittämisessä niin isännöitsijän kuin asumisneuvojan päätavoite on palvella Y-Säätiön asukkaita sekä varmistaa asukasviihtyvyys. Siinä missä isännöitsijän työnkuvan kannalta keskeistä on saada asumisen häiriö ratkaistua mikä voi tarkoittaa huomautuksen tai varoituksen antamista sekä häädön edistämistä, voi asumisneuvonnan työskentely fokusoida useammin asumisen haasteen korjaamiseen, jotta asuminen voisi jatkua. Ilmiötä kuvattiin aineistossa toteamalla, että asumisneuvonnan ja isännöitsijän tavoite voi olla sama, mutta käsitys toivotusta lopputuloksesta voi olla erilainen.

”Välillä se näkemys siitä lopputuloksesta tai halutusta lopputuloksesta on erilainen” -Asumisneuvoja 2

Mielenkiintoisesti ”hyvä kyttä, paha kyttä” -ilmiö näyttäytyi aineistossa myös vahvuutena, jota voidaan hyödyntää työskentelyssä. Haastateltavat tunnistivat moniammatillisia yhteistyötilanteita, joissa toisen ammattilaisen erilaisesta lähestymistavasta tai toimintavasta nähtiin olevan hyötyä haastavassa asiakastilan-

teessa. Saatettiin esimerkiksi tunnistaa, että tietyn tyyppinen asumisen haasteiden puheeksioton tapa oli tehokkaampaa eri asukkaiden kanssa työskennellessä: Siinä missä yksi asukas saattaa olla vastaanottavaisempi asumisneuvonnan pehmeämpänä pidetylle kohtaamiselle, saattaa toinen asukas taas tarvita suoraviivaisempaa (esim. huomautuksen tai varoituksen vaaraan vetoavaa) lähestymistapaa suoraan isännöitsijältä.

6.4 Mitä on onnistunut työskentely?

Kaikkien kolmen haastatellun ryhmän kanssa keskusteltiin Asunto Ensin -mallin mukaisesta työstä ja erityisesti siitä, miten se nivoutuu omaan työhön. Ensinnäkin Asunto Ensin -mallin mukainen työskentely käsitettiin kunkin haastattelun ryhmän toimesta osaksi omaa työnkuvaa. Samalla Asunto Ensin -mallin mukainen työskentely käsitettiin aineistossa pyrkimykseksi vähentää asunnottomuutta sekä ehkäistä asunnottomuuden syntymistä. Oman kodin saamisen nähtiin parantavan elämänlaatua sekä antavan paremmat mahdollisuudet edistää erilaisia elämän osa-alueita kuten vaikkapa työnsaantia. Oleelliseksi nähtiinkin, että Asunto Ensin -mallin mukaisessa työssä asukkaalle kyetään tarjoamaan oikeanlainen ja sopiva tuki, eikä lähtökohtaisesti pidetä esimerkiksi asukkaan mahdollisia päihteidenkäytön tai mielenterveyden haasteita esteenä asumiselle. Puheessaan haastateltavat tuottivat erilaisia odotuksia, jotka he liittivät osaksi Asunto Ensin -mallin mukaista työskentelyä.

Kunkin haastatellun ryhmän kesken käsitys siitä, mitä Asunto Ensin -mallin mukainen työskentely tarkoittaa ja mihin sillä pyritään, näyttäytyi hyvin samansuuntaisena ja siihen latautui siten niin asumisneuvojen, isännöitsijöiden kuin vuokralvalvojien osalta samantyyppisiä odotuksia. Luonnollisesti näiden erilaisten Asunto Ensin -mallin mukaiseen työskentelyyn liitettyjen odotusten toteutumisen voitiin nähdä olevan yksi tapa, jolla työskentelyn onnistuneisuutta voitiin tarkastella. On kuitenkin huomionarvoista, että toisinaan näihin odotuksiin tuli myös sä-röjä tarkoittaen sitä, että onnistuneen työskentelyn kannalta jouduttiin tekemään välillä myös sellaisia ratkaisuja, jotka olivat ainakin osittain aiemmin mainittujen odotusten vastaisia.

*"...osa siitä meidän perustehtävää on kuitenkin niinku sekä, että me huolehdi-
taan niistä niistä muistakin asukkaita koko talosta, että eihän me voida siellä
niinku lähteä liikkeelle siitä, että meillä on joku semmoinen niinku tietynlainen
kriteeri, että "näin ja näin paljon voi olla häiriötä". Käytännössä sitä ei voi olla
ollenkaan, jos se häiritsee ja siihen on niinku puututtava ja meidän on niin kun
tasapuolisesti kohdeltava ja huomioitava kaikkia asukkaita siellä" -Isännöitsijä
2*

*"Mutta jos todetaan tän ihmisen kohdalla itsenäinen asuminen ei tässä kohtaa
ole enää mahdollista, niin eihän mekään ehdontahdoin lähetä siihen tilantee-
seen niinku että "ei ei, missän nimessä et nyt on pakko jatkaa tätä asumista" ja
se on ehkä semmoinen, mikä näyttäytyy et asumisneuvojat ois muka pelasta-
maan kaikki "väkisin"." -Asumisneuvoja 1*

Esitetyt kaksi lainausta haastatteluaineistosta herättävät hyvän kysymyksen siitä, mitä ylipäättään voidaan pitää hyvänä tai onnistuneena työskentelynä. Isännöitsijöiden haastattelussa tehty huomio siitä, että esim. taloyhtiössä häiriötä aiheuttavan asukkaan kanssa työskenneltäessä olennainen osapuoli ovat myös häiriötä kokeneet tai siitä kärsineet asukkaat. On siten ymmärrettävää, että arvioitaessa sitä, onko työskentelyn lopputulos onnistunut, tulee lopputulosta vaikutuksineen tarkastella myös heidän näkökulmastaan. Tämä sama ajatus esiintyy myös Asumisneuvoja 1:n puheessa. On ymmärrettävä, että häiriön loppuminen ja siten häiriötä aiheuttaneen asukkaan asumisen jatkuminen työskentelyn seurauksena voi näyttäytyä asumisneuvojan tai isännöitsijän näkökulmasta onnistumisena, kun taas häiriötä kokeneiden naapureiden kannalta lopputulos voi olla epätoivottava, jos he olisivat toivoneet häiriötä aiheuttaneelle asukkaalle häätöä.

Toinen esimerkki siitä, kuinka Asunto Ensin -mallin mukainen työskentely voi tuottaa toivotun lopputuloksen siitä huolimatta, että kaikki osapuolet eivät ole tyytyväisiä, annettiin asumisneuvojien haastattelussa. Seuraava lainaus asumisneuvojien ryhmähaastattelusta ilmentää tätä:

*"Nii kyl meiän täytyy ajatella, et se onnistunut niinku et jollain tavalla tilanteessa
niinku onnistumisia on myös ne, että asia saadaan jollain tavalla eteenpäin, ei
niin et se saadaan täysin päättymään ja ratkaistua. Ja myös niinku se hyvä yh-
teistyö ei välttämättä aina tarkoita sitä, et se päättyy niin että kaikki päättyy
onnellisesti kuin jouluelokuvassa" -Asumisneuvoja 1*

Asumisneuvojen haastattelussa todettiin, että joskus esimerkiksi asumisen häiriö- tai vuokratilanteissa asukkaan haasteita ja ongelmia ei syystä tai toisesta kyetä ratkaisemaan, vaan asumisen päättyminen voi näyttäytyä onnistuneena lopputuloksena työskentelylle. Työskentely, jossa asumisen päättyminen ja samalla asukkaan ajautuminen asunnottomaksi koetaan hyvänä lopputuloksena, on sikäläkin mielenkiintoinen ilmiö, että sen voi katsoa olevan osaltaan riskitilassa Asunto Ensin -mallin päätavoitteen, eli asunnottomuuden vähentämisen ja ehkäisemisen kanssa. Se toisin sanoen rikkoo tiettyjä Asunto Ensin -mallin mukaiseen työskentelyyn latautuneita odotuksia, vaikka moniammatillista yhteistyötä tekevät ammattilaiset olisivatkin samaa mieltä siitä, että työskentelyn lopputulos olisi onnistunut.

Asukkaan mahdollisuus saada tarvitessaan asianmukaista palvelua ilman pöppötelua ilmensi tiettyjä onnistuneeseen työskentelyyn liitettyjä odotuksia. Ongelmallisena tämän osalta näyttäytyi tilanteet, joissa työskentelyn tai asukkaan asian hoitamisen kannalta keskeiseen työntekijään ei saada suoraan ja mutkattomasti yhteyttä.

”Soittopyynnön voi toki jättää, mut mä koen sen vähän niinku asiakkaan pöppöteluksi, että mä ”Voi voi, että en voi nyt yhdistää niin kun isännöitsijälle, että mä laitan asiakaspalvelun kautta”, että TAAS se odottaa sinne asiakaspalveluun sitä puhelua, kun se on kerran jo siirretty meille.” -Vuokravalvoja 2

Kuten tämän tutkielman taustoituksessa todettiin, moniammatillisuus sekä moniammatillinen yhteistyö on käsitetty tilanteesta ja kontekstista riippuen monin eri tavoin. Vuokravalvonnan haastattelu oli erinomainen esimerkki kuvaamaan moniammatillista yhteistyötä rakennelmana, joka on enemmän kuin osiensa summa.

”Mut se oli mielenkiintoista huomata, kun oli tää loppuvuosi kiireinen, että kuinka paljon se meidän ”tekemätön/ehdimätön työ” vaikuttaa myös asumisneuvojiin, että se on se. On niin kun se oli konkreettisesti huomattu tän niinku viime vuoden loppupuolella, että jos me emme saa tehtyä omia töitämme ajoissa, mitä kuuluu tehdä, niin se vaikuttaa myös asumisneuvojen työhön.” -Vuokravalvoja 2

”Me tarvitaan asumisneuvontaa meidän tueksi ja varmasti sitten isännöitsijätkin tarvitsevat asumisneuvontaa.” -Vuokravalvoja 1

Vuokravalvojen puheessa moniammatillista yhteistyötä tekevästä ammattilaisista muodostui odotus kokonaisuudesta, jossa ammattilaiset nojaavat toistensa osaamiseen ja myötävaikuttavat omalla työpanoksellaan ei vain omaan onnistumiseensa, vaan myös kollegojensa onnistumiseen. Katson tämän vahvistavan ensisestään aineistossa ammattilaisten jakamaa näkemystä moniammatillisesta työstä toimintana, jossa ihanteellisessa tilanteessa jokaisella on omat selkeät roolinsa, osaamisensa ja työnkuvansa, jotka yhdistämällä paras mahdollinen lopputulos työskentelyssä voidaan saavuttaa. Kyse ei siis pelkästään ole siitä, ettei esimerkiksi asumisneuvojan työ voi korvata isännöitsijän työtä tai vuokravalvojan työ asumisneuvojan työtä, vaan myös siitä, että kukin ammattilainen voi omalla panoksellaan antaa toiselle moniammatillisen yhteistyön osapuolelle paremmat lähtökohdat onnistua myös omassa työssään. Tämä samankaltainen havainto tehtiin myös asumisneuvojen haastattelussa.

”Tää on monen toimijan summa et ei ole huonoja tai hyviä toimijoita, vaan että täs on monta toimijaa, että saadaan se hyvä lopputulos.” -Asumisneuvoja 1

6.5 Moniammatillisuus- ja Asunto Ensin -osaamisen kehittäminen

Aineistossa pohdittiin, kuinka hyvän moniammatillisen yhteistyön toteutumista sekä tietämystä Asunto Ensin -mallin mukaisesta työstä voitaisiin vahvistaa. Asumisneuvojen puheenvuoroissa moniammatillisen osaamisen katsottiin kumpuaavan vahvasti heidän koulutustaustastaan, eli sosiaalialan koulutuksesta. Samanaikaisesti oletus moniammatillisen yhteistyön tärkeydestä ja keskeisyydestä nähtiin asumisneuvojen mukaan elävän Y-Säätiön organisaatiokulttuurissa: Työntekijöille tehdään selväksi, että talon sisällä eri tiimit tekevät moniammatillista yhteistyötä keskenään. Tämä odotus moniammatillisuuden vääjäämättömästä läsnäolosta kunkin ammattilaisen työnarjessa nähtiin siten lähes itsestänselvyytenä.

Aineistossa todettiin useamman haastateltavan taholta, ettei hyvä ja toimiva moniammatillinen yhteistyö ole itsestänselvyys, vaan se vaatii työstämistä ja yllä-

pitoa. Tämän tueksi eri tiimien kesken on Y-Säätiöllä pidetty myös erilaisia yhteistyöpalavereja, vaikkakin niiden todettiin joiltain osin vähentyneen viimeisten muutaman vuoden aikana. Yhtenä kehitysehdotuksena asumisneuvonnan haastattelussa esitettiin säännöllisemmin järjestettävien työpajapäivien pitäminen, jolloin eri tiimien jäsenet pääsisivät sekaryhmissä työstämään keskenään arkityötä, erilaisia toimintamalleja ja talon toimintatapoja sekä yritettäisiin parantaa niitä tai keksiä uusia. Tällä tavoin esitettiin voitavan lisätä niin moniammatillisuutta kuin myös tietämystä toisten työnkuvasta sekä siitä, miten eri työntekijöitä ja heidän osaamistaan pystyisi parhaiten hyödyntämään erilaisissa asiakastilanteissa.

Moniammatillisen yhteistyön vahvistamiseksi tärkeänä todettiin yhteinen visio sekä arvopohja, joista käsin työskentelyä Y-Säätiön asukkaiden hyväksi tehdään. Tämä toteamus sekä aiemmin aineistossa tarkasteltu puhe vastuusta ja epäyhteneväisistä toimintatavoista antoikin ymmärtää, ettei kaikki moniammatillinen yhteistyö aina tapahdu yhteisen vision tai arvopohjan ohjaamana.

”Meillä on kaikilla tiimeillä erilaista ammattitaitoa ja tietty se oma kulma millä asukkaiden hyväksi tehdään työtä” -Asumisneuvoja 3

Toisaalta taas joissain puheenvuoroissa muistutettiin, ettei kovin laajamittainen tai syvä moniammatillinen- tai Asunto Ensin -osaaminen välttämättä ole tärkeää nimenomaan oman työnkuvan kannalta, vaan myös pintapuolisempikin osaaminen voi olla riittävää. Esimerkkinä tästä voidaan pitää alla olevaa lainausta vuokravälvojen haastattelusta, jossa tuotettiin odotusta siitä, että laajamittaisempi moniammatillinen- tai Asunto Ensin -osaaminen on enemmän asumisneuvojan työnkuvan kannalta keskeistä.

”Meillä niinku oman työn puitteissa myös muuttuu ja missä sun pitää pitää sun ammattitaitoa yllä niin se olisi ehkä vähän liikaakin. Eli mä niin kun... että mä en ehkä siihen kaipaisi lisää koulutusta, koska mä luotan, että se osaaminen on siellä asumisneuvonnan puolella.” -Vuokravalvoja 3

Etenkin asumisneuvojen haastattelussa todettiin Asunto Ensin -mallin osalta Y-Säätiön työntekijöille järjestettävien erilaisia koulutusmahdollisuuksia sekä mahdollisuuksia osallistua niihin. Sen sijaan säätiön ulkopuolisiin, ns. ”itsevalittuihin”

koulutuksiin osallistumista toivottiin tuettavan enemmän. Samaten Y-Säätiön sisäisissä eri tiimien välisissä palavereissa todettiin erilaista Asunto Ensin -aiheista tietoa ja osaamista jaettavan.

Eräs huoli Asunto Ensin -mallin mukaisen työn tietämyksen ja osaamisen kannalta koettiin olevan se, että mallia saatetaan lähteä toteuttamaan liian pelkistetysti ja kiirehtien. Isännöitsijöiden haastattelussa tätä pohdintaa tehtiin niin yleisellä tasolla kuin myös isännöitsijän oman työnkuvan kannalta. Huolena nähtiin, että tavoite vähentää asunnottomuutta Asunto Ensin -mallin mukaisella työllä voi herkästi johtaa tilanteisiin, joissa ns. haastavia asutuksia tehdään liian herkästi tarjoamatta riittävää ja oikeanlaista tukea sekä sellaisille henkilöille, joilla ei välttämättä ole ainakaan vielä riittävästi motivaatiota tuen vastaanottamiseen. Keskeisenä onnistuneen asuttamisen kannalta nähtiin, että kyetään räätälöimään oikeanlainen tuki ja tarvittavat palvelut, jotka tukevat asumisen onnistumista sekä motivoimaan asukasta ottamaan tarjotun tuen vastaan.

”Isännöinnin näkökulmasta niin kyllä siinä suurin huoli ja murhe on se, että mennään pelkästään sen Asunto Ensin ajatuksen pohjalta, että lähdetään rohkeasti asuttamaan ihmisiä, kun oikeastihan se tarkoittaa sitä, että siellä tulisi olla se räätälöity tuki valmiina ja ne kontaktit valmiina ja ehkä sitä tiettyä tuttuutta toimijoiden ja asukkaiden välillä.” -Isännöitsijä 2

”Meneekö se siihen, että se tukee tarvitseva ihminen, että sille vaan hommataan se asunto että ”No niin, nyt se on siellä kämpässä, nyt sillä on asunto ja katto päällä!” ja sitten se tavallaan unohtuu. Että sitten niinku jälkijunassa yritetään sitten niitä tukitahoja sinne, niinku lainausmerkeissä ”tuputtaa” sille ihmiselle. No sitten semmoinen tukea tarvitsee ihminen, kun se saa asunnon ja se pääsee sinne niinku omaan. Sehän katoaa. Se voi olla et siihen katoaa kaikki yhteydet” -Isännöitsijä 1

Myös Asunto Ensin -mallin itsensä koettiin näyttäytyvän ajoittain epäkonkreettisenä tai -selvänä ammattilaisen silmiin. Haastatellut isännöitsijät esittivät hyötyvänsä ”mainospuheiden ja tilastojen” sijaan enemmän käytännönläheisestä ohjauksesta, joka selventäisi heille konkreettisesti mitkä asiat isännöinnin työssä olisivat sellaisia, jotka veisivät Asunto Ensin -periaatetta eteenpäin tai edesauttaisivat sen toteutumista sekä tarkemmin siitä, mikä isännöinnin rooli on Asunto Ensin -kokonaisuudessa. Tällä saralla haastatellut isännöitsijät näkivät mahdolli-

suuksia hyvin harkitulle ja toteutetulle koulutukselle. Toistaiseksi käytännönläheinen ja juuri omaan työnkuvaan peilaava perehdytys tai koulutus Asunto Ensin -mallin mukaisesta työstä oli haastateltavien mukaan ollut melko ohutta.

Erilaisten työnantajan järjestämien koulutusten sekä muodollisen, esimerkiksi korkeakoulu tutkinnosta saadun pätevyyden ja kompetenssien ohella myös itse työn tekemisen todettiin kasvattavan moniammatillista sekä Asunto Ensin -osaaamista. Tämän työn kautta oppimisen merkitystä korostettiin erityisesti vuokravalvojen haastattelussa. Tarkemmin muodollisen, esimerkiksi tutkinnon kautta saadun koulutuksen ja pätevyyden nähtiin ennemmin tukevan kuin antavan valmista reseptiä työssä onnistumiseen.

”Ei se tutkinto sua opeta tekemään sitä työtä. Se vaan tukee sun omaa työtäsi. Mä koen sen ainakin.” -Vuokravalvoja 2

7 Yhteenveto ja pohdintaa

Lähtiessäni tekemään tutkielmaa muodostin keskeisimmät tutkimuskysymykseni Y-Säätiön asumisneuvojen, vuokravalvojen ja isännöitsijöiden moniammatillisen yhteistyön ympärille. Huomionarvoista tutkimuksen kannalta oli myös tutkimuskohteen konteksti, eli se missä ympäristössä ja millä filosofialla työtä tehdään. Tämä tarkoitti tietenkin Asunto Ensin -mallin mukaista työtä. Tehtäväkseni muotoutui lopulta Y-Säätiössä työskentelevien asumisneuvojen, vuokravalvojen ja isännöitsijöiden keskinäisen moniammatillisen yhteistyön mahdollisuuksien ja haasteiden tutkiminen odotusanalyysia hyödyntäen.

Yhtenä erityisen kiinnostavana elementtinä aineistossani pidin haastateltujen puheenvuoroja mitä tulee työnkuviin ja vastuun jakautumiseen. Vuokravalvonnan työnkuva taas näyttäytyi kenties yksiselitteisimmältä eikä samankaltaista ongelmallista vastuuta esiintynyt niissä määrin kuin asumisneuvonnan ja isännöinnin välisessä työssä. Näkemys ajoittaisesta ongelmallisesta vastuusta myös kiinnostavasti tunnistettiin yhtä lailla niin haastateltujen asumisneuvojen kuin myös isännöitsijöiden toimesta.

Tämän tutkielman osalta on hyvä muistaa, että Asunto Ensin -mallin mukainen työskentely käsittää huomattavasti isomman kentän, kuin vain asumisneuvojen, vuokravalvojen ja isännöitsijöiden välisen työn, saati edes Y-Säätiössä tehtävän työn. Haastatteluaineistossani huomautettiin, että jo haastateltavien oman työn kannalta monet toimijat kuten muut asunnottomuustyötä tekevät organisaatiot, Y-Säätiön jälleenvuokrauskumppanit sekä myös esimerkiksi asukkaiden mahdolliset tukitahot ovat keskeinen osa Asunto Ensin -mallin mukaista työskentelyä. Mikäli olisin tutkielmassani haastatellut myös näitä aiemmin mainitsemiä tahoja, katsoisin mahdolliseksi, että haastatteluissa olisi voitu saada enemmän tietoa myös Asunto ensin -mallin mukaiseen asuttamisprosessiin liittyvästä moniammatillisesta yhteistyöstä, mitä ei saamassani aineistossa nyt hirveästi käsitelty. Tämänkaltaiset rajoitteet lienee hyvä pitää mielessä, jos pohdimme sitä, miten laajalle vietyjä johtopäätöksiä voimme aineiston perusteella vetää moniammatillisesta yhteistyöstä Asunto Ensin -mallin mukaisessa työssä. Toisaalta tutkimusongelman selkeytymisen kannalta oli mielekästä, että haastattelukohde oli selkeästi rajattu yhteen organisaatioon ja sen sisällä tapahtuvaan moniammatilliseen yhteistyöhön.

Narratiivisen menetelmän sekä ylipäätään haastattelututkimuksen ominaispiirteitä tarkasteltiin tämän tutkielman menetelmäosuudessa. Päätös toteuttaa ryhmähaastattelut siten, että kukin ammattiryhmä haastateltiin omassa haastattelu-ryhmässään, perustui tavoitteeseen saada kunkin ammattiryhmän ääni yhtäläisesti kuuluviin. Ns. ”sekaryhmien” haastatteluissa näin riskin, että puheaika ei jakaudu tasaisesti ammattiryhmien kesken tai, että pahimmillaan keskustelut etenkin moniammatillisen yhteistyön haasteista saattaisivat huonossa tapauksessa ajautua kinasteluksi. Toisaalta taas on hyvä muistaa, että myös lopulta tähän tutkimukseen valitussa menetelmässä haastatella kukin ammattiryhmä keskenään omassa haastattelu-ryhmässä, piili samankaltainen riski. Vaikka haastatteluilla oli kullakin mahdollisuus haastattelun aikana täydentää toinen toistaan, ei ole mitenkään mahdollista varmistaa, että jokaisen haastatellun ammatillaisen ääni olisi kuulunut täysin tasaisesti: Osa haastatelluista puhui enemmän kuin toiset mikä vääjäämättä vaikuttaa tuloksiin.

Pohdinta siitä, millä tavoin teemahaastattelun hyödyntäminen auttoi tutkimuskysymyksiini vastaamisessa, on tärkeää. Kuten tämän tutkielman menetelmäosuudessa kuvasin, teemahaastattelun hyödyntäminen antaa haastatelluille joustavamman mahdollisuuden tuottaa puhetta kuin jäykemmällä kysymysrungolla toteutettu haastattelu. Tarkoituksenmukaisena tämän tutkielman tutkimuskysymyksiin vastaamisen kannalta pidinkin sitä, että haastateltavat löytäisivät mahdollisimman itsenäisesti ja vapaasti ne tutkimuskysymysten kannalta relevantit ilmiöt, joista puhua. Samanaikaisesti katson tämänkaltaisen teemahaastattelun käyttämisen asettavan tutkijalle myös paljon vastuuta siitä, että hän osaa kysyä haastattelussa oikeanlaisia kysymyksiä, ettei haastateltavat ajaudu ”tuuliajolle”.

Yksi lisähaaste haastatteluiden kannalta oli myös siinä olennaista roolia näytelleet kaksi käsitettä moniammatillinen yhteistyö sekä Asunto Ensin -mallin mukainen työ. Kuvaillessaan moniammatillisen yhteistyön ja Asunto Ensin -mallin mukaisen työn mahdollisuuksia ja haasteita on muistettava, että kullakin ammattilaisella saattoi olla erilaisia käsityksiä siitä, mitä nuo käsitteet tarkkaan ottaen pitävin sisällään. Etenkin moniammatillisen yhteistyön osalta tämä on tärkeää, koska kuten tutkielman taustoituksessakin havaitsimme, on ylipäätään moniammatillisuus ollut ajoittain haastava käsite, jolla on hyvin erilaisia määritelmiä ja rinnakkaiskäsitteitä. Toisin sanoen se, mikä moniammatillisessa yhteistyössä koetaan haasteeksi tai mahdollisuudeksi, on riippuvaista siitä, minkälainen käsitys haastatellulla ammattilaisella ylipäänsä on siitä, mitä moniammatillisen yhteistyön tulisi käsittää.

Saimme tutkielman aineiston avulla tietoa siitä, millä eri tavoin moniammatillista yhteistyötä Asunto Ensin -mallin mukaisen työn kontekstissa voitaisiin vahvistaa. Pohtiessani sitä, minkälaista jatkotutkimusta tämän tutkielman löydösten perusteella olisi mielekäästä tehdä, näen juuri näissä moniammatillisen yhteistyön kehittämispohdinnoissa paljon potentiaalia. Toimivan moniammatillisen yhteistyön kannalta keskeiset asiat, jotka aineistossa nostettiin kuten esimerkiksi hyvä tiedonkulku, selkeä työnjako, yhteisesti jaettu arvopohja sekä johtaminen on tunnistettu tärkeiksi elementeiksi myös aiemmassa moniammatillisen yhteistyön kehittämistä käsittelevässä kirjallisuudessa (Esim. Kontio, 2010, 9-10).

Esimerkiksi erilaisten harjoitusten sekä koulutusten avulla todettiin Collinin ym. (2012, 40) tutkimuksessa voitavan lujittaa moniammatillista yhteistyötä. Aineistossani taas esitettiin toiveena koko organisaation sisäisten kehittämispäivien ja -pajojen järjestämistä, jotta moniammatillinen yhteistyö voimistuisi, Asunto Ensin -mallin mukainen työ konkretisoituisi työntekijätasolla ja jotta yhtenäinen arvopohja selkiytyisi. Yksi tapa saada tietoa kuvaillun kaltaisten työpajatyöskentelypäivien hyödyistä voisi olla niihin osallistuvien työntekijöiden haastattelut.

8 Lähteet:

- Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus (ARA). (2019). Selvitys 3/2019 – Asunnottomat 2018. / 2019. Haettu 4.2.2022 osoitteesta: [https://www.ara.fi/fi-FI/Tietopankki/Tilastot_ja_selvitykset/Asunnottomuus/Asunnottomat_2018\(49593\)](https://www.ara.fi/fi-FI/Tietopankki/Tilastot_ja_selvitykset/Asunnottomuus/Asunnottomat_2018(49593))
- Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus (ARA). (2021). Selvitys 2/2021 – Asunnottomat 2020. Haettu 5.2.2022 osoitteesta: [Asunnottomat2020_ARAn-selvitys-2-2021_p1902.pdf](https://www.ara.fi/fi-FI/Tietopankki/Tilastot_ja_selvitykset/Asunnottomuus/Asunnottomat_2020(49593)/Asunnottomat2020_ARAn-selvitys-2-2021_p1902.pdf)
- Collin, K., Valleala, U.-M., Herranen, S., Paloniemi S. & Pyhälä-Liljeström P. (2012). Moniammatillisen yhteistyön muodot ja haasteet päivystystyön hoitoprosessissa. Sosiaalilääketieteellinen aikakauslehti 2012: 49 31-43. Haettu 26.2.2022 osoitteesta: <https://journal.fi/sla/article/view/9343>
- Dhalmann, H., Karppinen, J., Fredriksson, P., Kaakinen, J. & Voutilainen, P. teoksessa Fredriksson, P. (toim.). (2018). Yömajasta omaan asuntoon – Suomalaisen asunnottomuuspolitiikan murros. Into Kustannus Oy.
- Granfelt, R. (2015). Asumissosiaalinen työ: Kotiin ja rikollisuudesta irti? Y-Säätiön julkaisuja 2015. Haettu 17.5.2023 osoitteesta: http://www.ysaatio.fi/wp-content/uploads/2015/11/asumissosiaalinen_tyo_julkaisu_web.pdf
- Granfelt, R. (2022). Asumissosiaalinen työ: asunnottomuudesta irti ja asunnosta kodiksi. Y-Säätiö. Helsinki. 2022. Haettu 8.6.2023 osoitteesta: <https://ysaatio.fi/wp-content/uploads/2022/04/1-Asumissosiaalinen-tyo-Granfelt-2022.pdf>
- Hokkanen, S., (2019). Asumissosiaalisen työn opas työntekijöille - Asuminen puheeksi. Asunnottomuuden ennaltaehkäisyn kuntastrategiat – varhainen välittäminen, osallisuus ja asumisen tuki (AKU) -hanke.
- Hyvärinen, M., Nuolijärvi, P. & Tiittula L. teoksessa Ruusuvuori, J., Nikander, P. & Hyvärinen, M. (toim.). (2010). Haastattelun analyysi. Vastapaino. Tampere. [E-kirja]

- Jyväskylän yliopisto. (2015). Narratiivinen analyysi. Haettu 25.9.2022 osoitteesta: <https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/aineiston-analyysimenetelmat/narratiivinen-analyysi>
- Kainulainen, S., Saari, J. & Häkkinen, J. teoksessa Hyväri, S., & Kainulainen S. (toim.). (2013). Paikka asua ja elää? Näkökulmia asunnottomuuteen ja asumispalveluihin. Diakonia-ammattikorkeakoulu. Juvenes Print Oy. Tampere. Haettu 17.5.2023 osoitteesta: <https://ysaatio.fi/aineisto/paikka-asua-elaan-nakokulmia-asunnottomuuteen-asumispalveluihin/>
- Isoherranen, K. (2012). Uhka vai mahdollisuus – moniammatillista yhteistyötä kehittämässä. Helsingin yliopisto. Sosiaalitieteiden laitoksen julkaisuja 2012:18. Unigrafia. Helsinki. Haettu 15.2.2022 osoitteesta: https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/37493/isoherranen_vaitoskirja.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Kaakinen, J. (2012). Pitkäaikaisasunnottomuuden vähentämishjelma 2008 – 2011 – Loppuraportti. Ympäristöhallinto. Haettu 17.5.2023 osoitteesta: https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/4ace1d1b-edb0-4bcc-830b-a011a4f2bc1c/5f5e84b1-bda1-4cdf-9909-28d6fdf37b2d/RA-PORTTI_20130305092541.pdf
- Karppinen, J. (2017). Asunto ensin -laatusuositukset. AUNE koordinaatioryhmän 25.4.2017 testattavaksi hyväksymä versio. Haettu 17.5.2023 osoitteesta: <https://ysaatio.fi/aineisto/asunto-ensin-laatusuositukset/>
- Karppinen, J. (2019). Asunto ensin – Asumissosiaalisen työn malli maakunnille ja kumppaneille. Haettu 5.2.2022 osoitteesta: <https://asuntoensin.fi/assets/files/2019/02/Asunnottomuusty%C3%B6n-malli-maakunnille-2019.pdf>
- Karppinen, J. (2020). Varmista asumisen turva! Asunnottomuuden ennaltaehkäisyn toimenpideohjelma (AUNE) loppuraportti. Kehittämisosuus-kunta Avainväki. Haettu 17.5.2023 osoitteesta: <https://ysaatio.fi/wp-content/uploads/2023/02/AUNE-ohjelman-loppuraportti-Karppinen-Kehittämisosuus-kunta-Avainvaki.pdf>
- Karppinen, J. & Fredriksson, P. (2016). PAAVO 2 – Pitkäaikaisasunnottomuuden vähentämishjelma 2012–2015 Loppuraportti. Ympäristöministeriö.

- Haettu 17.5.2023 osoitteesta: <https://ysaatio.fi/aineisto/paavo-2-pitkaaikaisasunnottomuuden-vahentamisohjelma-2012-2015-loppuraportti/>
- Kettunen, M. (2013). Asunto ensin - malli Yhdysvalloista ja soveltaminen Suomessa. Yhteiskuntapolitiikka 78 (5). Haettu 17.5.2023 osoitteesta: <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/114737/kettunen.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Kontio, M. (2010). Moniammatillinen yhteistyö. TUKEVA -hanke. Haettu 2.3.2022 osoitteesta: <https://docplayer.fi/149995-Moniammatillinen-yhteistyomari-kontio.html>
- Kuorilehto, R. (2014) Moniasiantuntijuus sosiaali- ja terveydenhuollon perheytyössä. Monitahoarviointi Q-metodologialla. Oulun yliopisto. Juvenes Print. Tampere. Haettu 25.2.2022 osoitteesta: <http://jultika oulu.fi/files/isbn9789526203966.pdf>
- Ly, A. & Latimer, E. (2015). Housing First Impact on Costs and Associated Cost Offsets: A Review of the Literature. The Canadian Journal of Psychiatry, Vol 60, No 11, November 2015. Haettu 21.2.2022 osoitteesta: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC4679128/pdf/cjp-2015-vol60-nov2015-475-487.pdf>
- Oosi, O., Kortelainen, J., Karinen, R., Jauhola, L. & Luukkonen, T. (2019). Asumisneuvonta Suomessa. Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskuksen raportteja 2 | 2019. Haettu 2.3.2022 osoitteesta: https://asuntoensin.fi/assets/files/2019/05/AsumisneuvontaSuomessa_ARAn-raportteja2_2019-1.pdf
- Perälä, R., & Jurvansuu, S. (2016). Poliitikasta käytännöksi - Asunto ensin -politiikan arkea asumisyksiköiden työntekijöiden kertomana. Yhteiskuntapolitiikka 81 (2016):5. Haettu 15.2.2022 osoitteesta: https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/131934/YP1605_Perala%26Jurvansuu.pdf?seq
- Pleace, N. (2016). Asunto ensin -opas Eurooppa. FEANTSA. Grano. Haettu 5.2.2022 osoitteesta: https://housingfirsteurope.eu/assets/files/2021/11/1.Asunto-Ensin-opas_WEB-27.10..pdf
- Raitakari, S., & Juhila K. (2014). Asunto ensin -julkaisujen suuntaukset, pääargumentit ja käytännöllispoliittiset tavoitteet. Yhteiskuntapolitiikka 79

- (2014):2. Haettu 11.6.2023 osoitteesta: <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/116304/raitakari.pdf?sequence=1>
- Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. (2006a). Teemahaastattelu. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto [verkkojulkaisu]. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto. Haettu 20.9.2022 osoitteesta: https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/kvali/L6_3_2.html
- Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. (2006b). Ryhmähaastattelu. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto [verkkojulkaisu]. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto. Haettu 20.9.2022 osoitteesta: https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/kvali/L6_3_4.html
- Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. (2006c). Narratiiviset tarkastelutavat. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto [verkkojulkaisu]. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto. Haettu 20.9.2022 osoitteesta: https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/kvali/L7_3_6_4.html
- Sandström, S., Keiski-Turunen, A., Hassila, L., Aunola, E. & Alahuhta, M. (2018). Moniammatillinen yhteistyö sosiaali- ja terveysalan ammattilaisten kuvaamana. ePooki. Oulun ammattikorkeakoulun tutkimus- ja kehitystyön julkaisut 44. Haettu 24.2.2022 osoitteesta: <http://urn.fi/urn:nbn:fi-fe2018061225734>
- Saukkonen, A.-L. (2014). Asumisneuvonta ja isännöinti; Moniammatillisen yhteistyön käynnistäminen Espoon Asunnot Oy:ssä. Opinnäytetyö (YAMK). Turun Ammattikorkeakoulu. Haettu 7.4.2022 osoitteesta: https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/84060/Saukkonen_Anna-Liisa.pdf?sequence=1
- Sillanpää, V. (2013). Asunto ensin -yksiköiden kustannusvaikuttavuus – vertailussa mielenterveys- ja päihdekuntoutujien yksiköt. Tampereen teknillinen yliopisto. Haettu 23.2.2022 osoitteesta: <https://asuntoensin.fi/assets/files/2018/04/AE-yksik%C3%B6iden-kustannusvaikuttavuus.pdf>
- Tainio, H. & Fredriksson, P. (2009). The Finnish Homelessness Strategy: From a 'Staircase' Model to a 'Housing First' Approach to Tackling Long-Term Homelessness. European Journal of Homelessness. Volume

3. December 2009. Haettu 4.2.2022 osoitteesta: <https://www.feantsaresearch.org/download/feantsa-ejh2009-evaluation-16622178144273146290.pdf>
- Valtioneuvosto. (2019). Marinin hallitus. Hallitusohjelma. 3.1.1 Asuntopolitiikka. Haettu 5.2.2022 osoitteesta: <https://valtioneuvosto.fi/marinin-hallitus/hallitusohjelma/asuntopolitiikka>
- Vierula, T., Pösö, T. & Paavilainen, E. (2019). Moniammatillisuus ja palvelutarvearviointi lapsi- ja perhepalveluissa - Ammattilaisten näkemykset pulmakohdista. Yhteiskuntapolitiikka 84 (2019):3. Haettu 25.2.2022 osoitteesta: <https://core.ac.uk/download/pdf/219553401.pdf>
- Viljamaa, M. (2019). Asumisneuvonnan opas – Vinkkejä ja työkaluja asumisneuvojan työhön. Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus. Haettu 4.3.2022 osoitteesta: [https://www.ara.fi/fi-FI/Tietopankki/Op-paat/Asumisneuvonnan_opas\(49615\)](https://www.ara.fi/fi-FI/Tietopankki/Op-paat/Asumisneuvonnan_opas(49615))
- Ympäristöministeriö. (2019). Asunnottomuusohjelmien arviointi – Ohjelmista asunnottomuustyön vakiinnuttamiseen. Ympäristöministeriön julkaisuja | 2019:11. Haettu 17.5.2023 osoitteesta: https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161686/YM_11_2019_Asunnottomuusohjelmien%20arviointi.pdf?sequence=4&isAllowed=y
- Ympäristöministeriö. (2011). Asunnottomuuden vähentämisen taloudelliset vaikutukset. Ympäristöministeriön raportteja 7 | 2011. Edita Prima Oy, Helsinki 2011. Haettu 17.5.2023 osoitteesta: https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10138/41407/YMra7_2011_Asunnottomuuden_vahentamisen_taloudelliset_vaikutukset.pdf?sequence=2&isAllowed=y
- Y-Säätiö. (2017). A Home of Your Own – Housing First and ending homelessness in Finland. Otava Book Printing Ltd. Keuruu.
- Y-Säätiö. (2018). Ohjelmatyötä asunnottomuuden vähentämiseksi. Haettu 8.2.2022 osoitteesta: <https://asuntoensin.fi/ohjelma/historia/>
- Y-Säätiö. (2022). Y-Säätiö on rohkea ja luotettava ihmisarvoisen asumisen tekijä. Haettu 25.4.2022 osoitteesta: <https://ysaatio.fi/y-saatio>
- Y-Säätiö. (2023). Historia. Haettu 17.5.2023 osoitteesta: <https://ysaatio.fi/meista/historia/>

Y-Säätiö. (2020). Y-Säätiön strategia 2020-2030. Haettu 25.4.2022 osoitteesta:
<https://ysaatio.fi/assets/files/2020/08/Y-Saation-strategia-2020-2030.pdf>